

UNDERDÅNIGT
BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG

AFGIFVET

DEN 20 FEBRUARI 1893

AF

DEN AF KUNGL. MAJ:T DEN 10 AUGUSTI 1892
TILLSATTA KOMMITTÉ FÖR AFGIFVANDE AF BETÄNKANDE OCH FÖRSLAG,
OM OCH PÅ HVILKA VILKOR STATS BIDRAG MÅ KUNNA LÄMNAS
TILL AFLÖNANDE AF VIKARIE FÖR SÅDAN ORDINARIE
LÄRARE ELLER LÄRARINNA, SOM AF SJUKDOM
URSTÅNDSÄTTES ATT FULLGÖRA
SIN TJÄNST

STOCKHOLM 1893
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

Innehållsförteckning.

	Sid.
Kommitterades underdåniga skrifvelse	I.
Betänkande.	
Inledning	1.
I. Behovvet af statsbidrag till vikaries aflönande vid sjukdomsfall för ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola	6.
II. Storleken af vikariens aflöning	11.
III. Bestämmandet af statens, skoldistriktets och lärarens bidrag till vikariens aflöning	15.
IV. Villkor för statsbidrags åtnjutande	23.
V. Den administrativa anordningen och sättet för statsbidragets utbetalande	35.
VI. Om kostnaderna för statsverket, därest kommitterades förslag genomföres	37.
Förslag till Kungl. kungörelse angående aflönande i vissa fall af vikarie för sådan ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola, som af sjukdom urståndsättes att fullgöra sin tjänst	43.
Formulär för ansökning om statsbidrag i förenämnda fall	46.
Formulär för uppgifter, som böra åtfölja sådan ansökning	47.
Öfversikt öfver antalet ordinarie folkskolelärare och lärarinnor, hvilka under åren 1887—1892 för sjukdom åtnjutit oafbruten tjänstledighet en månad eller längre tid	48.

TILL KONUNGEN.

Sedan Riksdagen i skrifvelse den 20 maj 1890 anhållit, att Eders Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om och på hvilka villkor statsbidrag må kunna lämnas till aflönande

af vikarie för ordinarie lärare och lärarinnor vid rikets folkskolor, som af sjukdom urståndsättas att sin tjänst fullgöra, och efter det i anledning af denna skrifvelse ej mindre samtliga domkapitel, efter vederbörande folkskoleinspektörens hörande, äfvensom öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor, än äfven öfverståhållareämbetet och Eders Kungl. Maj:ts befallningshafvande i samtliga län afgifvit infordrade underdåniga utlåtanden, har Eders Kungl. Maj:t uppdragit åt undertecknade, kommitterade, att afgifva betänkande och förslag, om och på hvilka villkor statsbidrag må kunna lämnas till aflönande af vikarie för sådan ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola, som af sjukdom urståndsättes att fullgöra sin tjänst.

För fullgörande af detta uppdrag sammanträdde kommitterade första gången den 1 december nästlidna år, hvar efter kommitterade voro samlade till och med den 13 i samma månad. Under denna tid genomgingos samtliga de i ärendet inkomna underdåniga utlåtandena och fattades provisoriska beslut rörande hufvudgrunderna för kommitterades förslag, hvarjämte och då kommitterade, för bedömande af frågan, huru stor kostnad ett antagande af ett förslag i enlighet med dessa grunder skulle komma att tillskynda statsverket, ansågo nödigt införskaffa vissa uppgifter angående de bland den ordinarie lärarepersonalen vid rikets folkskolor under de senaste åren inträffade sjukdomsfall, kommitterade anmodade samtliga dåvarande folkskoleinspektörer i riket att, en hvar för sitt inspektionsområde, från vederbörande skolråd infordra och sist den 1 februari 1893 till kommittéens sekreterare insända uppgifter i sådant afseende. Sedan de infordrade uppgifterna, med endast några få undantag, till sekreteraren ingått, sammanträdde kommitterade åter den 13 innevarande månad, hvarefter kommitterade varit samlade till och med denna dag, då kommitterades betänkande och förslag slutligen justerats.

Kommitterade få härmed, efter sålunda fullgjordt uppdrag, i underdånighet öfverlämna betänkande och förslag till

bestämmelser angående aflönande i vissa fall af vikarie för sådan ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola, som af sjukdom urståndsättes att fullgöra sin tjänst, jämte formular dels till ansökning om bidrag af allmänna medel till aflönande af sådan vikarie, dels ock till uppgifter, som kommitterade ansett böra åtfölja dylik ansökning, äfvensom, till ledning vid bestämmandet af kostnaderna för det af kommitterade framställda förslagets genomförande, en upprättad öfversikt öfver antalet ordinarie folkskolelärare och lärarinnor, hvilka under åren 1887—1892 för sjukdom åtnjutit oafbruten tjänstledighet en månad eller längre tid.

Underdånigst

N. J. O. H. LINDSTRÖM.

C. G. BERGMAN.

P. LAGERBLAD.

C. v. Schulzenheim.

Stockholm den 20 februari 1893.

INLEDNING.

Enligt § 25 i stadgan angående folkundervisningen i riket den 20 januari 1882 åligger det, då lärarebefattning är ledig eller lärare åtnjuter tjänstledighet, vederbörande skolråd att draga försorg därom, att undervisningen uppehålles genom vikarie, börande, så vidt möjligt är, icke någon därtill förordnas, som ej äger den i berörda stadga föreskrifna behörighet att innehafva den ifrågasvarande tjänsten. Genom denna föreskrift har det således blifvit vederbörande skolråd ålagdt att tillse, att icke något afbrott eller någon inskränkning i den föreskrifna undervisningstiden inom de i folkskolestadgan omförmälda skolor må inträffa till följd af en ordinarie lärares tjänstledighet.

Däremot åligger det läraren att under honom beviljad tjänstledighet bekosta vikariens aflöning. Skoldistriktet har icke skyldighet att i något fall därtill bidraga, utan har i detta afseende endast vädjats till distriktets billighetskänsla i det fall, att tjänstledigheten föranledts af sjukdom, då i 31 § folkskolestadgan uttalats, att när lärare på grund af sjukdom måste för längre eller kortare tid erhålla tjänstledighet, det må bero af distriktet att bevilja honom det understöd, hvaraf han kan anses vara förtjänt. I de större städerna torde också skoldistriktet för närvarande bidra till aflöning af vikarier vid sjukdomsfall för ordinarie lärare och lärarinnor vid folk- och småskolor i enlighet med en gång för alla gifna bestämmelser i sådant afseende. Däremot torde skoldistriktet i de mindre städerna och på landsbygden i allmänhet för hvarje särskildt tillfälle besluta, huruvida läraren vid sjukdomsfall må erhålla bidrag till vikariens aflöning; och om man än får antaga, att de skoldistrikt icke äro så få, i hvilka finnas både god vilja och motsvarande förmåga att lämna understöd åt lärare,

hvilka af sjukdom försatts i overksamhet och i den ställning att nödgas anlita vikarie för uppehållande af undervisningen i skolan, finnes det ock ett stort antal skoldistrikt, där de dryga ordinarie utgifterna för folkskoleväsendet helt naturligt göra distriktet obenägra att därför åtaga sig ytterligare bördor, eller där medellösheten hos de skattdragande är så stor, att skollärarens ekonomiska ställning kanske rent af synes dem afundsvärd. Uppenbart är, att endast den allra yttersta nöd kan förmå läraren i sådana distrikt att begära understöd, då med all sannolikhet sådant skulle komma att afslås eller ock ytterst knapphändigt beviljas; och säkerligen finnas flera distrikt, där något sådant bidrag aldrig beviljats.

Af statsmedel har hittills icke utgått något bidrag till vikariers aflöning i nu ifrågavarande fall.

Billigt torde ock få anses vara, att den ordinarie läraren eller lärarinnan, då tjänstledighet af annan anledning än sjukdom honom eller henne beviljas, ensam bekostar aflöningen för vikarien. Annorlunda ställer sig förhållandet, då den ordinarie läraren eller lärarinnan på grund af sjukdom nödgas taga tjänstledighet. I vanliga fall kan nämligen den sjuke lärarens eller lärarinnans lön icke räcka både till aflöning af vikarie och till de ökade utgifter, som äro förbundna med en sjukdom.

Då svårigheten för de ordinarie lärarne och lärarinnorna att vid sjukdomsfall bekosta vikariers aflöning blifvit allt mer och mer kännbar, men, såsom ofvan nämnts, skoldistriktet ofta i sådana fall undandraga sig att lämna sådant understöd, som i 31 § folkskolestadgan afses, föranleddes i början af 1880-talet folkskolelärarekåren att till Kungl. Maj:t ingå med en petition, hvari anhölls att, vid sjukdomsfall för ordinarie folkskolelärare, dessa måtte, i likhet med lärarne vid de allmänna läroverken, berättigas att behålla tre fjärdedelar af lönen, under det att återstoden af vikariens aflöning skulle betäckas medelst statsbidrag. Denna petition ledde emellertid icke till någon påföljd, men vid 1883 års riksdag upptogs frågan af en motionär, lektorn A. Rundbäck, hvilken i en af honom framlagd motion om förbättring af folkskolelärnarnes lönevillkor i allmänhet äfven föreslog, att ordinarie folkskolelärare, som genom allvarsammare ehuru öfvergående sjukdom blefve för någon längre tid urståndsatt att själf sköta sin tjänst, måtte till vikariens aflöning erhålla bidrag af staten och skoldistriktet. Vid sjukdom, som varat högst en månad, borde läraren själf aflöna vikarien eller ersätta den förlorade lästiden genom ferieläsning. Räckte åter sjukdomen längre än en

månad, borde vikarien för den öfverskjutande tiden aflönas till lika del af staten, distriktet och läraren, dock så att hvarken statens eller distriktets bidrag i något fall finge öfverstiga 25 kronor för läsmånad.

Beträffande detta förslag anmärkte statsutskottet, att det syntes utskottet, som om den föreslagna anordningen lämnade åtskilligt öfrigt att önska, och att i alla händelser den ytterst svårösta frågan om ersättning åt vikarier torde kräfvä en mera fullständig behandling, än som dittills kunnat komma den till del. Under diskussionen i kamrarna berördes förslaget blott i förbigående, och det föranledde ej heller någon åtgärd från riksdagens sida.

Vid 1885 års riksdag upptogs frågan å nyo genom en af redaktören E. Hammarlund väckt motion angående tillägg till Kungl. Maj:ts till samma riksdag aflättna proposition rörande aflöning och lönetillskott åt folkskolelärare och lärarinnor m. m., i hvilken motion erinrades bland annat, att vid en definitiv lönereglering för folkskolelärarekåren ej borde få förglömmas behovet af ett stadgande om lön åt lärares vikarier vid sjukdomsfall. Denna fråga ansåg motionären kunna lösas på flera olika sätt, utan att utgifterna för vare sig staten eller skoldistriktet skulle behöfvä blifva synnerligen stora. Ett sätt för frågans lösning vore det af lektorn Rundbäck vid 1883 års riksdag föreslagna. Ett annat vore t. ex. att församlingen aflönade den vikarierande läraren, men att den tjänstledige innehafvaren af befattningen såsom bidrag till vikariens aflöning afstode för hvarje läsmånad, hvarunder tjänstledigheten påginge, 5 % af den för år bestämda penningelönen. Motionären föreslog, på grund af hvad sålunda af honom antydningssvis anförts, att vid sjukdomsfall läraren skulle åtnjuta rätt att behålla en del af lönen.

Statsutskottet ansåg emellertid detta förslag icke för det dåvarande påkalla någon åtgärd, och förslaget blef af riksdagen utan diskussion afslaget.

Vid 1890 års riksdag blef frågan ånyo framlagd genom två motioner i andra kammaren, den ena af A. W. Nilsson i Lidköping och C. Persson i Stallarhult, med hvilka motionärer två andra af kammarens ledamöter förenat sig, den andra af E. Svensson i Karlskrona, i hvilkens motion fyra af kammarens ledamöter instämt.

I den förra af dessa motioner begärdes, att riksdagen måtte för år 1891 ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett förslagsanslag å 20,000 kronor att användas såsom bidrag med högst 50 kronor för månad

till aflönande af vikarie för ordinarie lärare eller lärarinna vid rikets folkskolor, hvilken på grund af genom läkarebetyg styrkt, icke obotlig, sjukdom varit under minst en månad oförmögen att sin tjänstgöring själf bestrida, och hvars ansökan om sådant understöd vore vitsordad af vederbörande skolråd och folkskoleinspektör. För den händelse att riksdagen funne hela frågan ännu för litet utredd för att kunna bifalla motionen, uttalade motionärerna den förhoppning, att densamma dock måtte anses vara förtjänt af så stor uppmärksamhet, att riksdagen ville besluta aflåtande till Kungl. Maj:t af en skrivelse i motionens syfte med begäran om utredning och förslag i frågan till nästa riksdag.

I den senare motionen åter föreslogs, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t täcktes till nästkommande riksdag afgifva förslag till sådant tillägg uti § 25 af folkskolestadgan af den 20 januari 1882, att för den af ordinarie lärarepersonalen vid rikets folkskolor, som icke vid sjukdomstillfälle vore berättigad till hel pension från folkskolelärnarnes pensionsinrättning, vid sjukdomsfall, som styrktes af läkarebetyg, till tjänstförrättares aflöning icke skulle afdragas större belopp än högst en fjärdedel af den kontanta lönen, samt att Kungl. Maj:t efter erforderlig utredning täcktes afgifva proposition om utgående från statsverket af de medel, som skulle blifva en följd af den föreslagna förändringen.

Sistnämnda motion blef af riksdagen afslagen, hvaremot i anledning af A. W. Nilssons och C. Perssons motion riksdagen till Kungl. Maj:t aflät en underdånig skrivelse, hvori anfördes, att det af bemälda motionärer väckta förslaget visserligen syntes riksdagen behjärtansvärdt, men likväl icke vara af beskaffenhet att i dess nuvarande form böra föranleda beviljandet af något anslag för det afsedda ändamålet. Ehuru riksdagen fann det vara med billighet öfverensstämmande, att staten, då den lämnade bidrag till folkskolelärarepersonalens aflöning, jämväl i någon mån trädde hjälpande emellan i de fall, då lärare eller lärarinna genom sjukdom urståndsattes att själf uppehålla sin tjänst, ansåg nämligen riksdagen böra såsom ett oeftergiftigt villkor för statsbidragets utgående uppställas den fordran, att, förutom läraren eller lärarinnan själf, äfven vederbörande kommun, som jämte staten bestredde kostnaden för tjänstens aflöning, till någon del finge vidkännas kostnaderna för undervisningens uppehållande under sjukdomstiden, helst endast genom en sådan anordning verklig garanti torde kunna erhållas mot missbruk med afseende å statsbidragets an-

litande. I hvilken proportion staten, kommunen och läraren själf borde bidraga till vikariens aflöning, ansåg riksdagen emellertid, i frågans dåvarande outredda skick, icke kunna afgöras, och då härtill komme, att de närmare bestämmelser, hvilka borde fastställas för statsbidragets utgående i hvarje särskildt fall, syntes böra blifva föremål för omsorgsfull pröfning, fann riksdagen det med omförmälda förslag afsedda syftet bäst befordras därigenom, att riksdagen fäste Kungl. Maj:ts uppmärksamhet på ifrågavarande angelägenhet. Riksdagen anhöll därför, att Kungl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, om och på hvilka villkor statsbidrag må kunna lämnas till aflönande af vikarie för ordinarie lärare och lärarinna vid rikets folkskolor, som af sjukdom urståndsättes att sin tjänst fullgöra.

I.

Behovvet af statsbidrag till vikaries aflönande vid sjukdomsfall för ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola.¹

Då Kungl. Maj:t på grund af riksdagens ofvannämnda skrifvelse lämnat åt kommittéen i uppdrag att afgifva betänkande och förslag, om och på hvilka villkor statsbidrag må kunna lämnas till aflönande af vikarie för sådan ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola, som af sjukdom urståndsättes att fullgöra sin tjänst, hafva kommitterade till en början haft att taga under ompröfning frågan, huruvida för nämnda ändamål bidrag från statens sida bör utgå.

Såsom bekant utgör för närvarande minimilönen för ordinarie lärare vid folkskola 600 kronor, efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring 700 kronor, jämte förmån af bostad, vedbrand, kofoder och planteringsland. Med dessa löneförmåner måste folkskoleläraren underhålla en ofta talrik familj, deltaga i utskylder till stat och kommun, i de flesta fall förränta och amortera skulder, som han nödgats ådraga sig för genomgående af den efter hans förhållanden dyrbara fyraåriga bildningskursen vid folkskolelärareseminarium, äfvensom, för att kunna följa med sin tid, förskaffa sig böcker och tidskrifter samt någon gång besöka möten och sammankomster. Under sådana förhållanden kan man icke vänta, att han äfven med den strängaste hushållning skall kunna göra besparingar, vare sig för ålderdomen eller för inträffande sjukdomsfall.

Genom den läraren tillerkända rätt till pension är sörjdt för, att han icke, då han af ålderdom urståndsättes att tjenstgöra, skall

---

¹ Då i detta betänkande, för korthetens skull, endast lärare och icke därjämte äfven lärarinna omnämnas, afses, då icke annat förhållande särskildt angifves, städes både lärare och lärarinna.

finna sig ställd framför utsikten att falla fattigvården till last. Däremot har det hittills ålegat honom att vid inträffande sjukdomsfall, utom de däraf föranledda särskilda utgifter, bestrida äfven sin vikaries aflöning utan annat bidrag än det han möjligen kunnat af distriktet erhålla. Då, såsom ofvan nämnts, i säkerligen de flesta fall sådant bidrag icke lämnas, måste läraren vid inträffande sjukdom till vikarien afstå större delen af sin lön, ofta hela den kontanta lönen. Då nu en ordinarie lärares aflöningsförmåner icke kunna anses vara större, än att de, äfven under hälsans dagar, fullt tagas i anspråk till bestridande af kostnaderna för hans och, om han är gift, hans familjs underhåll, måste de vid sjukdomsfall blifva otillräckliga, helst han på samma gång urståndsättes att begagna sig af de tillfällen till biförtjänster, som eljest möjligen kunde för honom yppa sig.

Att detta förhållande innebär en stor obillighet, icke sällan rent af en obarmhärtighet mot läraren, är tydligt. Men därjämte är detta förhållande menligt för folkskolan och undervisningen därstädes. Merendels är det nämligen skolan, som får umgälla det obilliga i skyldigheten för läraren att vid sjukdomsfall helt och hållet aflöna sin vikarie, enär tydligt är, att då läraren vid inträffande sjukdomsfall måste ensam bestrida sin vikaries aflöning och icke kan påräkna bidrag därtill af skoldistriktet, han söker själf uppehålla undervisningen i skolan så länge som möjligt, äfven om han på grund af sin sjukdom med nedsatta själs- och kroppskrafter endast på ett ofullständigt eller mindre nöjaktigt sätt kan fullgöra sina åligganden.

Hvad nu är sagdt om ordinarie lärare vid folkskola gäller äfven, om än icke i fullt samma grad, beträffande lärarinna vid sådan skola.

Nu skulle man visserligen kunna tänka sig den utväg till afhjälpan af ifrågavarande missförhållanden möjlig, att, liksom förhållandet är vid sjukdomsfall för ordinarie tjänstemän i statens tjänst, endast en viss mindre del af lönen bestämmes skola utgå till vikarien, som därmed sålunda blefve godtgjord utan vidare kostnad för statsverket. Vid de regleringar af löneförmånerna för statens tjänstemän, som på senare tider ägt rum, har i allmänhet aflöningen delats i lön och tjänstgöringspenningar, de senare vanligen utgörande mellan en tredjedel eller en fjärdedel af aflöningen, samt stadgats skyldighet för tjänstemannen att, i händelse han för sjukdom åtnjuter ledighet, till vikaries aflönande afstå tjänstgöringspenningarna. Där sådana bestämmelser ej gälla, lär i fråga

om ordinarie tjänsteinnehafvares bidrag till vikaries aflönande tillämpas kungl. cirkuläret den 9 november 1860, som stadgar, att då tjänsteinnehafvare för sjukdomsfall erhåller ledighet på grund af lagligt läkarebetyg, afdrag på lönen icke äger rum under de två första månaderna, men att, om dylikt förfall räcker därutöfver, skall å lönen verkställas afdrag med högst en fjärdedel. Dessa bestämmelser, som gälla för statens tjänstemän, äro dock icke gällande med afsende å folkskolelärare, såsom kommunens tjänstemän. Bestämmelserna skulle ej heller kunna tillämpas vid sjukdomsfall för folkskolelärare, ty en vikarierande folkskolelärare lär icke kunna erhållas för så ringa aflöning som en tredjedel eller en fjärdedel af den ordinarie lärarens kontanta lön, då denna, såsom för närvarande är fallet, i regel och då ålderstillägg å lönen naturligtvis här lika litet som för statens tjänstemän kunna tagas i beräkning, ej uppgår till mer än 600 kronor för helt läsår, samt vikarien icke, såsom fallet är beträffande statens tjänstemän, får tillgodoräkna sig sin tjänstgöring i sådan egenskap vid framtida befordran till ordinarie befattning.

Tydligt är således, att denna utväg icke kan anlitas, utan saken måste ordnas på annat sätt. Då den ordinarie läraren icke ensam kan vid inträffadt sjukdomsfall bestrida sin vikaries aflöning, måste han därtill erhålla understöd, och detta understöd kan lämnas honom antingen af staten eller af distriktet eller af båda gemensamt. Äfven skulle man kunna ifrågasätta, att läraren skulle helt och hållet befrias från deltagande i vikariens aflöning och denna bestridas af staten och kommunen eller endera af dessa. Detta har äfven ansetts högeligen önskvärdt af åtskilliga af de myndigheter, som hörts i ärendet, därvid af dem framhållits de ordinarie folkskolelärarnes i allmänhet små löneinkomster, hvilka syntes vid sjukdomsfall knappast förslå till betäckande af de däraf föranledda särskilda utgifter, än mindre medgifva utgörande af något bidrag till vikariens aflöning. Då emellertid alla andra tjänstemän hafva skyldighet att vid sjukdomsfall till vikaries aflönande afstå antingen tjänstgöringspenningar eller viss del af lönen, huru ringa denna än må vara, synes motsvarande skyldighet böra åligga äfven folkskolelärare. Icke heller torde i och för sig vara lämpligt att folkskolelärarne helt och hållet befrias från bidrag i sådant afseende, enär därigenom tilläfvventyrs frestelse kan uppstå för en och annan lärare att vid lindrigare opasslighet eller sjukdom, som icke omöjliggör fortsatt uppehållande af undervisningen i skolan på fullt nöjaktigt sätt, söka undandraga sig sin tjänstgöring och

begära tjänstledighet i mer eller mindre oträngdt mål, då sådant icke för honom medför någon som helst utgift eller ekonomisk uppoffring.

Utöfver det bidrag till vikariens aflöning, som således i hvarje fall torde böra utgå af läraren, skulle nu möjligen återstoden af vikarieaflöningen kunna lämnas af distriktet ensamt utan bidrag af statsmedel. Såsom ofvan omnämmts, är förhållandet äfven för närvarande å vissa orter sådant, att antingen, såsom särskildt i de större städerna, genom en gång för alla gifna bestämmelser vikariens aflöning utgår medelst bidrag af läraren och distriktet efter vissa angifna grunder, eller ock, såsom inom ett och annat distrikt på landsbygden, skolrådet erhållit uppdrag att i hvarje fall till församlingens kyrkostämma göra framställning, om och till hvilket belopp, begränsadt inom viss del af lärarens kontanta lön, afdrag må äga rum å lönen till vikariens arfvode, under det att församlingen själf betalar återstoden.

En utaf de i ärendet hörda länsstyrelser har också ansett en dylik anordning lämplig och riktig. Denna länsstyrelse har till stöd för sin åsikt anfört, att då i allmänhet statens egna embets- och tjänstemän samt betjante vid sjukdom själfva få helt och hållet bekosta aflöningen till sina vikarier genom mistning af tjänstgöringspenningar och extra inkomster, där sådana förekomma, samt staten sålunda endast undantagsvis, såsom hvad angår lärare vid allmänna läroverken och ett fåtal andra tjänstemän, till vikariens aflöning behöfver bidraga med arfvodesfyllnad utöfver det belopp, som den tjänstledige skall afstå, det ingalunda syntes följdriktigt eller lämpligt, att statsverket skulle bidraga till aflöning af vikarier för kommunernas tjänstemän, helst det belopp, som årligen kunde komma att af statsmedel till hvarje vikarie utgå, med hänsyn till statens bidrag till de ordinarie lärarnes aflöning ej borde få öfverstiga ett par hundra kronor och denna summa ej syntes äga någon nämnvärd betydelse för kommunen.

Häremot har man, vid möten och andra tillfällen, då öfverläggningar inom skollärareföreningar ägt rum, med noggrann kännedom om de uppoffringar, som kommunerna redan fått för sitt skolväsen vidkännas, funnit en tillfredsställande lösning af frågan endast kunna vinnas genom statens mellankomst och understöd, och man har ansett rättvisa och billighet fordra, att då staten lämnar bidrag till aflöande af vikarier åt för sjukdom tjänstlediga elementarlärare, enahanda hjälp äfven bör komma för tillfällig sjukdom otjänstbara folkskolelärare till del.

Äfven där kommunerna frivilligt åtaga sig utgifter för undervisningens upprätthållande under lärarens sjukdom, torde ett dylikt åtagande blifva för dem ganska betungande, synnerligast då flera sjukdomsfall, som kunna räcka långa tider, inom samma kommun inträffa.

Man får nämligen icke förgäta, att kommunerna i allmänhet med erkännansvärd beredvillighet redan underkastat sig stora uppoffringar för folkskolan, särskildt för uppförande af nya skolbyggnader, hvilka de väl endast undantagsvis mäktat uppföra utan att ådraga sig dryga skulder, som nu äro och helt visst för en längre framtid komma att för dem blifva ganska kännbara. Det synes därför knappast möjligt, i alla händelser icke billigt och, från skolans bästa sedt, icke klokt att ytterligare fordra, det kommunen ensam med det ringa bidrag, som man rimligtvis kan affordra den sjuke läraren eller lärarinnan, äfven skall sörja för vikariens aflöning.

Här synes sålunda billigheten kräfva, att staten träder hjälpande emellan, och då staten redan lämnar bidrag till de ordinarie folkskolelärares aflönande, hvarigenom dessa på sätt och vis kunna sägas vara icke blott kommunernas utan äfven statens tjänstemän, synes staten icke heller böra undandraga sig att vid sjukdomsfall för sådana lärare äfven lämna bidrag till aflönande af deras vikarier, då sådant bidrag verkligen är af behof påkalladt. Och ehuru statens årliga bidrag till folkskolelärares aflönande visserligen redan förut uppgår till en högst anseelig summa, torde dock det ytterligare anslag, som här kan komma i fråga, icke kunna blifva af den betydighet, att det skulle blifva för staten särdeles kännbart, men skulle däremot blifva till synnerlig hugnad och hjälp för sjuka och nödställda folkskolelärare, äfvensom till stor lättnad för åtskilliga redan förut för skolväsendet hårdt betungade distrikt.

Af några af de kommuner, hvilka haft tillfälle att yttra sig i anledning af riksdagens skrifvelse i förevarande ämne, har ansetts önskvärdt, att skoldistriktet helt och hållet befriades från skyldighet att bidraga till aflönande vid sjukdomsfall för ordinarie folkskolelärare af deras vikarier, hvilkas aflöning i stället borde utgå af de ordinarie lärarne med bidrag allenast af statsmedel. Riksdagen har emellertid i berörda skrifvelse uppställt såsom ett oeftergiftigt villkor för statsbidragets utgående den fordran, att, förutom läraren eller lärarinnan själf, äfven vederbörande kommun, som jämte staten bestrider kostnaden för tjänstens aflöning, till någon del vidkännes kostnaderna för undervisningens uppehållande under sjukdomstiden, helst endast genom en sådan anordning verklig garanti

syntes kunna erhållas mot missbruk med afseende å statsbidragets anlåtande. Denna fordran anse kommitterade äfven vara fullt befogad, i synnerhet som eljest den möjlighet icke lärer få anses helt och hållet utesluten, att i ett eller annat fall, då den ordinarie läraren ansåges icke vara i allo tillfredsställande, denne kunde med vederbörande skolråds medgifvande, utan att verkligt behof af tjänstledighet föreläge, erhålla sådan ledighet, då distriktet icke komme att därför vidkännas någon uppoffring.

På grund af hvad ofvan anförts anse kommitterade således, att, då vid sjukdomsfall för ordinarie lärare vid folkskola vikarie måste anställas, dennes aflöning bör bestridas af den ordinarie läraren med bidrag så väl af vederbörande skoldistrikt som ock af statsverket.

II.

Storleken af vikariens aflöning.

Innan kommitterade öfvergå till frågan, med huru stor andel staten, skoldistriktet och läraren må bidraga till vikariens aflöning, torde böra tagas i betraktande, huru stor denna aflöning bör vara och om ej särskilda bestämmelser i detta afseende äro af nöden.

Så länge vikariens aflöning bekostas utan bidrag af statsmedel vare sig ensamt af den ordinarie läraren eller af distriktet eller af båda dessa gemensamt, synas särskilda föreskrifter beträffande den aflöning, som må tillkomma vikarie i nu ifrågasvarande fall, icke erfordras, så vidt ej från undervisningens synpunkt sådana föreskrifter påkallas.

Hittills har ock bestämmandet af ersättning åt vikarie vid sjukdomsfall för ordinarie folkskolelärare varit en sak mellan denne och vikarien. Om än till följd häraf i ett och annat fall vikarier mot lägre ersättning anställts, hvilka varit mindre lämpliga än andra, som skulle kunnat erhållas men som fordrat högre godtgörelse, har undervisningen i de skolor, där detta må hafva ägt rum, icke lidit sådant men, att meddelandet af särskilda föreskrifter i ämnet visat sig nödvändiga.

Annorlunda ställer sig emellertid förhållandet, därest staten kommer att lämna bidrag till vikariens aflöning. I sådant fall kan

staten med fog framställa anspråk därpå, att i främsta rummet undervisningens bästa i hvarje fall tillgodoses, så vidt möjligt är, utan hänsyn därtill, huruvida vikarie kan erhållas för något lägre eller högre ersättning. Enär emellertid, äfven om bidrag till vikariens aflöning kommer att utgå af statsmedel, likväl, då de ordinarie lärarne och skoldistriktet skulle tillskjuta återstoden af vikariens ersättning, dessa tilläfventyrs i ett eller annat fall kunde komma att fästa väl stort afseende vid beloppet af denna ersättning, utan hänsyn till de tillgängliga vikariernas större eller mindre duglighet och skicklighet, hafva kommitterade funnit bestämmelser böra gifvas i syfte att förekomma ett dylikt för undervisningen menligt förhållande. Detta synes bäst kunna låta sig göra, därigenom att vikariearfvodet sättes antingen till ett visst för alla lika belopp eller åtminstone till en efter en och samma grund bestämd summa, som kan anses utgöra skäligen vikarieersättning i nu ifrågavarande fall. Med den tillgång på lediga lärarekrafter, som numera finnes och som man ej har anledning befara skola för framtiden minskas, bör det ej möta svårighet att erhålla kompetenta och dugliga vikarier mot ett jämförelsevis måttligt arfvode. Det torde ock allt mera komma att höra till regeln, att de från seminarierna utgångna alumnerna först någon tid sköta vikariat, innan de erhålla ordinarie tjänst.

Beloppet af vikariearfvodet kan, såsom nyss antydts, sättas antingen till en viss bestämd summa eller till en viss andel af den ordinarie lärarens lön, därvid ålderstillägg eller tillägg på grund af rent personliga förhållanden naturligtvis icke böra tagas i beräkning.

Ehuru visserligen flera skäl tala för sistnämnda grund för beloppets bestämmande, särskildt det, att om den ordinarie lärarens lön, fränsett ålderstillägg, är större än den vanliga, de förhållanden, som betingat denna lönetillökning, såsom drygare lefnadskostnader eller ansvarsfullare eller mera ansträngande tjänsteåligganden, äfven synas kräfva ett högre arfvode åt vikarien än i andra fall, hafva kommitterade, i likhet med de flesta myndigheter, som uttalat sig i ämnet, dock stannat vid den åsikt, att bestämmandet af ett visst belopp såsom vikariearfvode torde vara att föredraga.

Till den ordinarie lärarens lön utgår statsbidrag, beräknadt efter den stadgade minimilönen med lika belopp vid alla lärare-tjänster, oafsedt om distriktet lämnar läraren större lön än denna. Enahanda förhållande anse kommitterade böra äga rum vid bestämmandet af statens bidrag till vikariens aflöning, hvilken,

enligt kommitterades mening, likaledes bör fastställas till ett visst, vid alla lärarebefattningar lika minimibelopp. Jämte det reda och enkelhet vid statsbidragets bestämmande härigenom ernås, undgås äfven den oegentlighet, som eljest lätt kunde inträffa, att, då för särskilda lärarebefattningar äro bestämda olika löner, beroende af andra omständigheter än ålderstillägg eller rent personliga förhållanden, de skickligare vikarierna, hvilka naturligtvis i första rummet komme att anlitas vid inträffande ledigheter, möjligen toges i anspråk för förordnanden, förenade med lägre arfvoden, under det att vid senare inträffande ledigheter förordnanden, förenade med högre arfvoden, komme att lämnas åt mindre skickliga och lämpliga vikarier.

Beträffande det belopp, som i nu ifrågavarande afseende må vara skäligt, hafva ganska växlande meningar uttalats. Under det fyra länsstyrelser ansett 50 kronor för läsmånad vara ett skäligt vikariearfvode, hafva två länsstyrelser och några andra myndigheter förordat 62 kronor 50 öre, eller minst denna summa, samt fyra domkapitel och fem länsstyrelser 75 kronor. Ett domkapitel har ansett vikariearfvodet för år ej kunna sättas lägre än 700 kronor, och en folkskoleinspektör har beräknat detta arfvode till 100 kronor för läsmånad.

Kommitterade hafva enat sig om att föreslå vikariearfvodets belopp till en summa af 600 kronor för läsår eller 75 kronor för läsmånad, motsvarande den ordinarie lärarens kontanta minimilön. Att bestämma vikariearfvodet till högre belopp synes ej böra ifrågasättas, då i de flesta fall den ordinarie läraren får åtnöjas med denna minimilön. Lägre än denna synes kommitterade vikariearfvodet ej heller böra sättas, då man på vikarierna ställer den fordran, att de skola vara behörigen examinerade och således hafva undergått samma jämförelsevis långvariga och dyrbara utbildningskurs som de ordinarie folkskolelärarne, och lefnadskostnaderna för vikarien äro desamma som för åtminstone den ogifte ordinarie läraren.

Kommitterade hafva här endast berört det kontanta arfvode, hvartill vikarien bör vara berättigad. Huruvida detta arfvode bör anses såsom tillräcklig godtgörelse i ett för allt åt vikarien, eller om han ej därjämte bör erhålla någon rätt till de naturaförmåner, som tillkomma den ordinarie läraren, eller ersättning därför, har utgjort särskildt föremål för kommitterades öfvervägande. Att en vikarie, som i regel endast för kort tid uppehåller en ordinarie lärares tjänst, ej skäligen kan göra anspråk på kofoder eller plan-

teringsland eller ersättning därför, har synts kommitterade uppenbart. Däremot har frågan, huruvida vikarien ej bör äga åtnjuta, utom det kontanta arfvodet, rätt till bostad och vedbrand eller ersättning därför, synts kommitterade svårare att afgöra. Flertalet af de myndigheter, som yttrat sig angående vikariearfvodets belopp, har ej uttryckligen nämnt, huruvida ersättning för bostad och vedbrand borde ingå i det kontanta beloppet. Några myndigheter hafva dock ansett detta vara skäligt, under det att andra uttalat sig för att vikarien borde vara berättigad till bostad, med eller utan eldning och städning, utöfver det honom tillkommande kontanta arfvodet. Beträffande bostadens beskaffenhet har af en folkskoleinspektör föreslagits, att densamma bör utgöra ett rum och del i kök och källare eller ock ett rum och kök, så vidt möjligt högst $1\frac{1}{2}$ å 2 kilometer från skolan, eller, om skolan är flyttande, från den skollokal, där ordinarie läraren har sin egentliga bostad, hvarjämte vid flyttande skola vikarien dessutom borde vara berättigad att använda boningsrummen med tillhörande vedbrand vid de skollokaler, där den ordinarie läraren icke har sin egentliga bostad.

Det har synts kommitterade obilligt att fordra, att en vikarie, som i allmänhet måste antagas vara obekant på den plats, där han mottager ett förordnande såsom vikarie, skall nödgas själf därstädes anskaffa sig lämplig, skolan närbelägen bostad. Däremot lärer sådan bostad, hvilken, vid det förhållande att vikarien väl i regeln är ogift, icke synes behöfva utgöras af mer än ett rum, i de flesta fall kunna, jämte eldning och städning, hvartill vikarien enligt kommitterades åsikt äfven bör vara berättigad, utan synnerlig kostnad eller olägenhet anskaffas af den ordinarie läraren eller af skoldistriktet. På grund häraf hafva kommitterade funnit sig böra förorda, att bestämd föreskrift lämnas därom, att, utöfver det kontanta arfvodet, äfven rätt till tjänlig, skolan närbelägen bostad, bestående af ett rum jämte eldning och städning eller ock skälig ersättning därför må i hvarje fall tillkomma vikarie. Beloppet af denna ersättning, där sådan undantagsvis kan komma att utgå, hafva kommitterade ansett kunna bero på öfverenskommelse mellan vikarien och den, som får sig ålagd skyldigheten att tillhandahålla vikarien bostad eller lämna honom ersättning därför. Till förekommande af tvistigheter i de fall, där sådan öfverenskommelse ej träffas, torde en bestämd beräkningsgrund för ifrågavarande ersättning böra fastställas; och hafva kommitterade ansett, att en summa af 50 kronor för helt läsår bör i regel kunna anses såsom ett

skäligt belopp i detta afseende, enär, enligt hvad kommitterade fått sig meddeladt, lärarens förmån af bostad med eldning och städning i skilda delar af landet uppskattas till detta belopp.

Slutligen hafva kommitterade haft att taga i betraktande, huruvida vikarien bör tillerkännas ersättning eller ej för den resekostnad, som kan vara förbunden med antagandet af ett förordnande vid sjukdomsfall för en ordinarie lärare. Då denna kostnad icke uppgår till afsevärdt belopp, synes vikarien böra själf få vidkännas densamma. Där åter, såsom flerstädes inom de nordligare delarna af riket, resekostnaden kan uppgå till icke obetydliga belopp, synes det vara obilligt, att vikarien skall drabbas af densamma, i synnerhet då, såsom väl oftast torde blifva fallet, förordnandet att under en ordinarie lärares sjukdom uppehålla dennes tjänst torde blifva tämligen kortvarigt och i hvarje fall till sin varaktighet ovisst. För sådana fall synes vikarien böra äga rätt till ersättning för resekostnaden, men lärer denna ersättning få bero på öfverenskommelse vederbörande emellan.

På grund af hvad ofvan anförts anse således kommitterade, att vikarie bör i hvarje fall tillerkännas rätt att erhålla kontant arvode, beräknadt efter 600 kronor för läsår eller 75 kronor för månad, samt därjämte dels tjänlig, skolan närbelägen bostad, bestående af ett rum, med eldning och städning, eller ock ersättning därför, beräknad efter 50 kronor för helt läsår, dels ock efter öfverenskommelse godtgörelse för resekostnad, där sådan ifrågakommer, vederbörande naturligtvis obetaget att, där af särskilda förhållanden sådant betingas, lämna vikarien högre aflöningsförmåner än de sålunda föreslagna.

III.

Bestämmandet af statens, skoldistriktets och lärarens bidrag till vikariens aflöning.

Om nu således må antagas för visst, att bidrag till aflönande af vikarie vid sjukdomsfall för ordinarie lärare vid folkskola i de flesta fall icke lärer kunna beredas denne på annat sätt än genom tillskott af statsmedel, framställer sig i främsta rummet frågan om

statsbidragets storlek. För afgörande häraf torde åter frågan om, huru eller rättare sagdt i hvilken form detta statsbidrag må lämnas, vara af väsentlig betydelse.

Olika sätt härför kunna tänkas, och olika förslag i sådant afseende hafva också framkommit. Antingen kan, på sätt i de vid riksdagen framlagda motionerna i ämnet föreslagits, ett förslagsanslag till visst belopp ställas till Kungl. Maj:ts förfogande att enligt de närmare bestämmelser, som af Kungl. Maj:t meddelas, af vederbörande länsstyrelser direkt till skolråden utanordnas. Eller också skulle möjligen, såsom äfven blifvit ifrågasatt, ett bestämdt anslag kunna lämnas till fördelning mellan särskilda sjukhjälpsföreningar, hvilka skulle af lärarne själfva inom hvarje län bildas och hvilka skulle af anslaget erhålla understöd i förhållande till antalet sjukliga och ålderstigna medlemmar i de särskilda föreningarna. Slutligen har äfven framkommit förslag om användande samtidigt af båda dessa nu angifna sätt, så att af riksdagen skulle beviljas dels en bestämd summa, att fördelas på af lärarne bildade sjukhjälpsföreningar, dels ett särskildt förslagsanslag, att vid långvariga sjukdomsfall användas till bekostande af viss del af vikariens aflöning utöfver den tid, för hvilken bidrag utginge från vederbörande sjukhjälpsförening.

Hvad nu beträffar de båda sistberörda anordningarna, är frågan om obligatoriska sjukhjälpsföreningar alldeles ny och fullkomligt outredd. Att ålägga samtliga folkskollärare att ingå i sjukhjälpsföreningar och till dessa erlægga viss årlig afgift torde hos folkskolelärarekåren väcka ett berättigadt missnöje. Kommittéen veterligt finnes icke på något område försök i sådan riktning gjordt, och om man skulle här inlåta sig på dylikt försök, torde med skäl vara att befara, att kostnaderna för ett sådant försök, hvars verkningar icke kunde på förhand med säkerhet beräknas, icke skulle blifva lindrigare för statsverket, än om, såsom motionärerna i ämnet vid riksdagen tänkt sig, statsbidraget komme att utgå direkt till skoldistriktet i enlighet med därför gifna föreskrifter.

Kommitterade föreställa sig äfven, att långt större reda och enkelhet vid statsbidragets utgående skall ernås på sådant sätt, än om det skulle utgå i form af bidrag till sjukvårdsföreningar, i hvilket sistnämnda fall både kontrollen öfver de särskilda sjukdomsfallen och tillsynen öfver förvaltningen af föreningarna, hvilken kontroll och tillsyn väl måste öfverlämnas åt folkskoleinspektörerna och länsstyrelserna inom de särskilda länen, skulle medföra åtskilliga svårigheter.

Sedan kommitterade sålunda uttalat sig om formen för statsbidragets utgående, hafva kommitterade att yttra sig i fråga om storleken af detta bidrag och i sammanhang därmed om storleken af de bidrag till vikariens aflöning, som böra åläggas den ordinarie läraren och skoldistriktet. Beträffande den proportion, hvori staten, distriktet och läraren böra bidraga till vikariens aflöning, hafva de i ärendet hörda myndigheterna uttalat ganska olika meningar.

De flesta af dessa myndigheter, däribland 9 domkapitel och 10 länsstyrelser, hafva hemställt, att staten måtte åtaga sig $\frac{2}{3}$ af kostnaden samt det återstående jämnt fördelas mellan distriktet och läraren. Proportionen: staten $\frac{1}{2}$, distriktet $\frac{1}{4}$ och läraren $\frac{1}{4}$, har förordats af 2 domkapitel, 5 länsstyrelser och öfverstyrelsen för Stockholms stads folkskolor, med hvilken Stockholms stads konsistorium och öfverståthållareämbetet instämt. För lika fördelning mellan de tre parterna hafva 1 domkapitel och 3 länsstyrelser uttalat sig, under det att 4 länsstyrelser hållit före, att läraren om möjligt borde befrias från hvarje utgift till vikariens aflöning, hvilken i sådant fall borde bestridas till $\frac{2}{3}$ af staten och $\frac{1}{3}$ af distriktet.

Såsom ofvan erinrats, hafva några länsstyrelser, innan de afgifvit sina utlåtanden, infortrat yttranden af församlingarna eller skolråden, en länsstyrelse äfven af magistraterna och kronofogdarne. I flertalet af dessa yttranden har proportionen: staten $\frac{2}{3}$, distriktet $\frac{1}{6}$ och läraren $\frac{1}{6}$, förordats. Dock har i ett ej obetydligt antal fall ansetts önskligt, att kommunen måtte befrias från hvarje bidrag till vikariens aflöning.

Äfven i fråga om maximibeloppet af statsbidraget hafva flera olika förslag framställts. 5 länsstyrelser hafva ansett detta belopp böra bestämmas till 50 kronor för läsmånad, under det andra förslagsvis uppgifvit olika summor, växlande mellan 20 kronor 83 öre och 58 kronor 33 öre.

Vidkommande nu till en början storleken af det bidrag till vikarieaflöningen, som må anses skäligen böra af *läraren* utgifvas, och huruvida detta bidrag lämpligast bör utgå med för alla lärarebefattningar lika belopp eller med belopp växlande efter de ordinarie lönernas olika storlek, hafva äfven skiljaktiga meningar uttalats. Några myndigheter hafva, under antagande att vikarieaflöningen i allmänhet utginge med 600 kronor om året, ansett, att den ordinarie lärarens bidrag borde bestämmas till viss andel af vikarieaflöningen, oberoende af lärarens egna löneförmåner, under det att andra myndigheter föreslagit, att lärarens bidrag borde, oberoende af vikarie-

arfvodets storlek, bestämmas till viss andel af lärarens egen kontanta lön, ålderstillägg icke inberäknade, därvid lönen ansetts i allmänhet äfven uppgå till 600 kr. Den andel i kostnaderna för vikariens aflönande, som efter båda dessa beräkningsgrunder, ansetts böra skäligen åligga den ordinarie läraren, har i allmänhet varit $\frac{1}{4}$ af vikariearfvodet eller af den ordinarie lönen, således 150 kronor om året eller 18 kronor 75 öre i månaden, eller minst dessa belopp, därvid dels uttalats den åsikt, att läraren borde få behålla de till honom utgående naturaförmåner eller ersättning därför utan afkortning, dels ansetts lämpligt, att läraren jämte utgörande af det kontanta bidraget till vikariens aflöning äfven ålades tillhandahålla honom tjänlig bostad med eller utan eldning och städning.

Äfven har ett förslag framställts, att den ordinarie lärarens bidrag till vikariens aflöning lämpligen borde bestämmas till viss procent af den läraren påförda bevillning för beskattningsbar inkomst, hvilken procent skulle växla i förhållande till bevillingens storlek, så att läraren exempelvis för en inkomst af 400 till 800 kronor skulle bekosta 50 %, men för inkomst öfver 800 kronor 75 % af vikariens arfvode. Om man uteslutande betraktar frågan från synpunkten af behovet för läraren af bidrag till vikariens aflöning, måste visserligen medgifvas, att ju större inkomster en lärare har, desto mindre är han i behof af sådant bidrag. Men lika litet på detta som på andra områden, då fråga är om löneregleringar eller därmed likartade anordningar för en hel klass af löntagare, lär man uteslutande kunna taga hänsyn till de särskilda löntagarnes personliga behof af understöd. I likhet med hvad förhållandet är beträffande statens ämbets- och tjänstemän lärer således vid sjukdomsfall för folkskolelärare dessas bidrag till sina vikariers aflöning böra bestämmas oberoende af den ordinarie lärarens ekonomiska ställning eller inkomster utöfver dem, hvilka tillkomma honom såsom folkskolelärare.

Hvad åter angår förslaget att bestämma lärarens bidrag till vikariens aflöning till viss andel antingen af lärarens kontanta lön eller af vikariearfvodet, kunna onekligen skäl för en sådan anordning anföras. En lärare, som åtnjuter högre lön, synes nämligen, frånsedt alla andra förhållanden, böra kunna afstå ett större belopp till sin vikaries aflöning än en lärare med mindre lön, vare sig detta belopp skulle bestämmas till viss andel af lönen eller af vikariearfvodet.

Kommitterade hafva likväl vid närmare öfvervägande häraf trots sig icke böra förorda en sådan bestämningsgrund för den or-

dinarie lärarens bidrag till vikarieaföningen, utan hafva kommitterade stannat vid den åsikt, att detta bidrag bör bestämmas till ett visst, för alla lärarebefattningar lika belopp. Om man än till en början kan känna sig benägen att ansluta sig till den mening, att en lärare med högre lön i regel bör kunna afstå större belopp åt sin vikarie, än en lärare med lägre löneförmåner, torde vid närmare granskning denna mening åtminstone i ett stort antal fall finnas icke vara hållbar. Enligt gällande föreskrifter är lönen för de ordinarie lärarne bestämd till ett för alla lika minimibelopp, 600 kronor, efter 5 års väl vitsordad tjänstgöring 700 kronor, hvartill staten bidrager med ett visst belopp. Där lärarnes löner blifvit höjda utöfver detta minimibelopp, har sådant uppenbarligen föranledts af särskilda förhållanden, hvilka nödvändiggjort en dylik lönetillökning, såsom i allmänhet i städerna och särskildt i de större städerna, de därstädes rådande dryga lefnadskostnaderna. Den lönetillökning, som således på vissa orter visat sig nödvändig och som bestrides af vederbörande skoldistrikt ensamt utan bidrag af statsmedel, kan väl icke antagas vara större än som af behovet verkligen påkallats. Om detta är fallet, lär man ej heller kunna uppställa såsom allmän regel, att de folkskolelärare, som åtnjuta högre löner, kunna afstå större belopp till sina vikariers aföning, än lärare å andra orter med lägre löneförmåner.

Då de ordinarie lärarelönernas olika belopp bero, icke på särskilda omständigheter å olika orter, utan på personliga förhållanden, såsom ålderstillägg och dylikt, bör naturligtvis icke däraf föranledas olikhet i bidragen till vikariernas aföning.

Om, såsom ofvan föreslagits, vikariearfvodet bestämmas att utgå med ett vid alla lärarebefattningar lika minimibelopp, synes det således kommitterade, som om äfven den ordinarie lärarens bidrag till vikariens aföning borde fastställas till en för alla lika minimisumma.

Riksdagen har på anförda skäl i sin underdåniga skrifvelse i ämnet frambållit, att förutom läraren eller lärarinnan själf äfven vederbörande *kommun* må till någon del vidkännas kostnaderna för undervisningens uppehållande i folkskolan under den ordinarie lärarens eller lärarinnans sjukdom. Denna fordran anse också kommitterade, såsom förut nämnts, vara från den af riksdagen angifna utgångspunkt fullt befogad, men med kännedom om de dryga kostnader, som många kommuner måste underkasta sig för folkskoleväsendet, och det missnöje, som på flera orter förspörjes öfver de alltmer växande utgifterna till folkskolan, ett missnöje, som för

själfva folkskolans framtida välfärd kan blifva en verklig fara, synes man i allt, som rörer dylika utgifter, böra förfara med största varsamhet och söka, då, såsom här, nya utgifter för folkskolan ifrågasättas, nedbringa dessa till det minsta möjliga belopp, som kan finnas förenligt med det mål, man vill med kommunens deltagande i samma utgifter vinna.

Denna synpunkt har varit för kommitterade bestämmande, då kommitterade behandlat frågan om den proportion, hvori staten, skoldistriktet och den ordinarie läraren böra deltaga i vikarieaflöningen. I detta afseende hafva, såsom ofvan nämnts, de flesta af de i ärendet hörda myndigheter föreslagit, att staten skulle åtaga sig två tredjedelar af det till samma aflöning erforderliga belopp och den återstående tredjedelen lika fördelas mellan läraren och distriktet, hvilka således skulle bidraga till vikariens aflöning med en sjettedel hvardera. Denna proportion har äfven, så vidt därvid afses vikariens kontanta aflöning, synts kommitterade vara ganska väl afpassad, särskildt hvad statsbidragets belopp angår, vid jämförelse med statens bidrag till den ordinarie lärarens lön, hvilket bidrag utgår med två tredjedelar af lärarens minimilön. Kommitterade hafva äfven varit betänkta att förorda denna fördelning af bidragen till vikariers kontanta aflöning, så att staten skulle bidraga med 400 kronor samt distriktet och läraren med 100 kronor hvardera. Men utom det kontanta vikariearfvodet måste äfven tagas i betraktande den förmån af bostad, jämte eldning och städning, eller ersättning därför, äfvensom i vissa fall den godtgörelse för resekostnad, som kommitterade ansett utöfver det kontanta arfvodet böra tillkomma vikarien, men som de flesta af de i ärendet hörda myndigheterna icke tagit i beräkning, åtminstone icke uttryckligen omnämnt, under det att några myndigheter ansett vikarien icke böra tillerkännas rätt till sådan förmån och godtgörelse. Frågan om vilkendera af de båda parterna, den ordinarie läraren eller distriktet — ty staten kan naturligtvis här icke komma i betraktande — skall tillhandahålla läraren bostad med eldning och städning eller lämna honom ersättning därför, äfvensom godtgöra honom hans resekostnad, synes kommitterade böra i viss mån inverka på proportionen af bidragen till det kontanta arfvodet.

Vid besvarandet af förevarande fråga ligger det närmast till hands att antaga, att den ordinarie läraren, som själf enligt lag har sig tillförsäkrad förmånen af tjänlig bostad och nödigt bränsle af distriktet, skulle lättast kunna upplåta bostad åt vikarien. Men

då man betänker, att den bostad, den ordinarie läraren fått åt sig upplåten, är beräknad endast för honom och hans familj, och säkerligen i många fall lämnar ganska knappt utrymme för denna, torde man finna att så icke är förhållandet. I allmänhet består lärarens bostad af två rum och kök. Om läraren, som i regel är gift och har familj, insjuknar så allvarligt och för så lång tid, att vikarie för honom måste anställas, är det tydligt, att stora svårigheter och olägenheter, särdeles då familjen är talrik, måste uppstå så väl för den ordinarie läraren och hans familj, som för vikarien, därest denne skulle innebo hos den ordinarie läraren. Då dennes sjukdom i de fall, om hvilka här är fråga, mången gång kan vara af smittosam art, låter en sådan anordning icke ens tänka sig.

Då den ordinarie läraren är ogift, är förhållandet visserligen något annorlunda, men detta torde, som sagdt, endast undantagsvis vara fallet, och svårigen kan man göra skyldigheten att tillhandahålla vikarien bostad beroende af den tillfälliga omständigheten, huruvida den ordinarie läraren är gift eller icke.

De svårigheter och olägenheter, som uppstå, därest skyldigheten att tillhandahålla vikarien bostad ålägges den ordinarie läraren, synas icke böra uppkomma, om denna skyldighet ålägges distriktet. Inom många distrikt har kommunen till sitt förfogande lägenheter, som kunna utan kostnad eller olägenhet upplåtas till bostad åt den vikarierande läraren och äro för sådant ändamål tjänliga. Där detta icke är fallet, torde i allmänhet icke stora svårigheter möta för distriktet att mot måttlig hyra anskaffa tjänlig bostad åt vikarien. På grund häraf hafva kommitterade ansett, att skyldigheten att tillhandahålla vikarien tjänlig bostad med eldning och städning, eller ock lämna honom ersättning därför, bör åläggas distriktet och icke läraren. När denna ersättning, som af kommitterade, enligt hvad i en föregående afdelning af detta betänkande omnämmts, uppskattats i allmänhet till ett belopp af 50 kronor för helt läsår, måste sättas till högre belopp, hvilket lärer blifva förhållandet åtminstone i de större städerna, synes också billigt, att distriktet och icke läraren ålägges den ökade utgift till vikariens aflönande, som därigenom förorsakas.

Hvad åter angår ersättning för resekostnad, där sådan ersättning ifrågakommer, hafva kommitterade ansett dylik ersättning icke rättvisligen böra gäldas af den ordinarie läraren, då därigenom skulle uppstå obillighet för vissa lärare gentemot andra, så väl därutinnan att några lärare alades en utgift, hvilken andra lärare i motsvarande fall undginge, som äfven därutinnan, att för de lärare,

som måste vidkännas sådan utgift, densamma komme att utgå till mycket växlande belopp. Kommitterade anse därför, att äfven denna utgift, i de fall den kan blifva nödig, bör bestridas af distriktet.

Om nu distriktet ålägges skyldighet att tillhandahålla vikarien bostad jämte eldning och städning, eller ock lämna honom ersättning därför, äfvensom att i vissa fall godtgöra honom hans resekostnad, synes distriktets bidrag till vikariens kontanta lön i stället kunna sättas något lägre, men den ordinarie lärarens bidrag därtill böra i någon mån höjas. Då ersättningen för vikariens bostad, med eldning och städning, beräknats till i allmänhet 50 kronor, synes detta belopp skäligen kunna afdragas å den sjettedel af vikariens kontanta lön, som ofvan föreslagits böra af distriktet utgå, och tilläggas det såsom den ordinarie lärarens bidrag till vikariens kontanta lön föreslagna beloppet 100 kronor. Kommitterade vilja således för sin del föreslå, att den ordinarie läraren må tillförbindas att till vikariens aflöning af sin lön afstå ett belopp af 150 kronor för läsår, hvilket belopp äfven kommer att jämnt motsvara en fjärdedel af lärarens minimilön, 600 kronor, eller samma andel af lönen, som lärarne vid de allmänna läroverken vid tjänstledighet afstå till sina vikarier, samt att vikariens kontanta lön i öfrigt må utgöras medelst bidrag af skoldistriktet och tillskott af allmänna medel sålunda, att $\frac{2}{3}$ af vikariens minimilön, 600 kronor, eller 400 kronor för läsår, utgå af allmänna medel samt återstoden, af distriktet. Fördelningen af bidragen till vikariens kontanta minimilön skulle sålunda blifva: staten $\frac{2}{3}$, läraren $\frac{3}{12}$ och distriktet $\frac{1}{12}$.

Nu kan det emellertid inträffa, att vikarie icke kan erhållas mot erbjudande af ofvan föreslagna minimilön och öfriga förmåner. På landsbygden äfvensom i de mindre och jämväl de medelstora städerna, lär det ytterst sällan, om ens någonsin, ifrågakomma, då dessa aflöningsförmåner måste anses vara med afseende å förhållandena på landet och i dylika städer fullt tillräckliga, och, såvidt kommitterade hafva sig bekant, med nuvarande tillgång på lärarekrafter icke någon svårighet mött att inom hvilken trakt af landet som helst erhålla lämpliga vikarier mot erbjudande af dessa aflöningsförmåner samt icke någon anledning finnes att antaga, att tillgången på lärarekrafter hädanefter skall minskas.

Däremot lär i åtminstone de större städerna icke någon lämplig vikarie kunna erhållas mot erbjudande af de nu föreslagna aflöningsförmånerna. Här uppstår då frågan, hvilken eller hvilka

af de parter, som bidraga till vikariens minimilön, skola vidkännas det belopp, som därutöfver må erfordras för lämpliga vikariers erhållande. Att statsbidraget till vikariens aflöning skulle utgå med högre belopp än det ofvan föreslagna, eller två tredjedelar af den kontanta minimilönen, kan naturligen ej ifrågasättas, då staten till den ordinarie lärarens aflöning icke bidrager med högre belopp än två tredjedelar af dennes minimilön. Således återstår att taga i öfvervägande, om den ordinarie läraren ensam, eller distriktet ensamt, eller båda gemensamt böra vidkännas skillnaden mellan minimilönen och det belopp, som till vikarien verkligen utgår. Att ålägga läraren ensam att gälda denna skillnad är uppenbarligen obilligt, då denna skillnad kan, såsom t. ex. i Stockholm, uppgå till ganska betydliga belopp. För närvarande är också förhållandet i de större städerna, att läraren och distriktet gemensamt vidkännas kostnaderna för vikariens aflöning, så att läraren till vikariens aflöning afstår viss del, vanligen en fjärdedel däraf, och distriktet betalar återstoden. Om, såsom ofvan föreslagits, läraren tillförbindes att i hvarje fall afstå en fjärdedel af sin minimilön, 600 kronor, således 150 kronor, till vikariens aflöning och ett belopp af 400 kronor utgår af statsmedel, synes det kommitterade billigt, att hvad därutöfver må erfordras till vikariens aflönande utgöres af distriktet ensamt, utan bidrag af läraren. Den med statsbidragets utgående afsedda lättnad för den ordinarie läraren beträffande hans utgifter till vikariens aflöning i sådana fall, om hvilka här är fråga, kommer på sådant sätt äfven i dessa distrikt läraren till godo.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt anse kommitterade, att, då lämplig vikarie icke kan erhållas mot erbjudande af ofvan föreslagna minimilön och öfriga förmåner, hvad därutöfver må erfordras skall utgöras ensamt af distriktet, utan bidrag vare sig af statsmedel eller af den ordinarie läraren.

IV.

Villkor för statsbidrags åtnjutande.

Sedan kommitterade sålunda enat sig om det belopp, hvarmed statsbidrag till aflönande af vikarie vid sjukdomsfall för ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor bör utgå, hafva kommitterade

haft att taga i öfvervägande, hvilka villkor böra uppställas för sådant bidrags lämnande.

De villkor, kommitterade funnit i nämnda afseende böra bestämmas, äro följande:

1) den ordinarie läraren eller lärarinnan skall hafva åtnjutit oafbruten tjänstledighet och vikarie för honom eller henne varit förordnad minst en månad af folkskolans ordinarie undervisningstid af åtta månader om året;

2) sjukdomen skall vara sådan, att läraren eller lärarinnan därigenom urståndsättes att vederbörligen sköta sin tjänst, men får icke vara obotlig eller uppenbarligen själföfvållad;

3) sjukdomen måste vara styrkt af läkarebetyg, eller, där sådant icke kan utan alltför stor svårighet eller kostnad anskaffas, genom intyg af vederbörande kommunalnämnds ordförande, dock att äfven i detta fall läkarebetyg måste anskaffas, då sjukdomen varar längre tid än tre månader;

4) den ordinarie läraren eller lärarinnan får icke vara berättigad till hel pension enligt 14 § i gällande pensionsreglemente;

5) vikarien bör, så vidt möjligt, vara behörig att erhålla tjänsten såsom ordinarie;

6) angående vikariens behörighet och aflöningsvillkor samt den tid, hvarunder han tjänstgjort, skola i viss form affattade uppgifter lämnas af skolråden, och böra dessa uppgifter af vederbörande folkskoleinspektör till riktigheten styrkas.

1. Hvad beträffar det första af ofvan uppställda villkor, anse kommitterade det vara uppenbart, att den ordinarie lärarens sjukdom måste visa sig hafva en viss varaktighet och det till följd däraf föranledda förordnandet för annan person att uppehålla hans tjänst fortvara någon tid, för att läraren må komma i åtnjutande af understöd eller åtminstone för att behof af statsbidrag till vikariens aflöning må anses förefinnas. Vid mera tillfälliga och kortvariga sjukdomsfall, kan nämligen undervisningen i skolan utan större olägenhet ordnas så, att i stället för den tid, hvarunder undervisningen till följd af lärarens sjukdom måst afbrytas, skolan fortgår motsvarande tid under ferierna, hvarigenom kostnaden för vikaries anställande kan helt och hållet undgås. På landsbygden torde dessutom i de flesta fall svårighet uppstå att erhålla lämplig vikarie för endast några dagar eller en eller annan vecka, och i alla händelser måste viss tid förgå, innan vikarie kan anskaffas, hvarför äfven af denna anledning nyssberörda anordning måste vidtagas vid kortvarigare sjukdomsfall

för den ordinarie läraren. Skulle i ett eller annat fall en dylik anordning icke finnas lämplig och svårighet att anskaffa vikarie icke heller möta, synes likväl kostnaden för vikariens aflöning, då denne tjänstgör endast någon kortare tid, böra åläggas den ordinarie läraren ensam med eller utan understöd af skoldistriktet. Dels blifver nämligen i sådant fall kostnaden för honom icke så kännbar, att behof af understöd kan anses vara oundgängligen behöfligt, dels undgås därigenom det besvär och de svårigheter, hvilka i afseende såväl å uppfyllandet af villkoren för statsbidragets åtnjutande som å kontrollen i sådant hänseende skulle blifva oundvikliga, i händelse statsbidrag skulle utgå vid hvarje, äfven det kortvarigaste, sjukdomsfall, då vikarie för den ordinarie läraren förordnas; hvartill kommer att en lärare, som lider af så lindrig sjukdom, att densamma icke utgör verkligt hinder för honom att nöjaktigt uppehålla undervisningen, icke utsättes för frestelsen att söka tjänstledighet för kortare tider, då han måste antingen ensam betala vikariens aflöning eller ock genom utsträckt undervisning själf ersätta den under hans opasslighet förlorade undervisningstiden.

Bestämmandet af gränsen för den tidrymd, hvarunder den ordinarie läraren sålunda icke nå komma i åtnjutande af bidrag till vikaries aflöning, måste alltid blifva i viss mån godtyckligt. I alla de vid riksdagen framlagda motionerna, likasom i nästan alla de yttranden, som afgifvits i anledning af riksdagens i ärendet aflättna underdåniga skrifvelse, har denna tidrymd ansetts kunna skäligen bestämmas till en månad, därvid i allmänhet endast omnämnts sjukdomsfallets varaktighet, men i de flesta fall förutsatts och af en och annan myndighet bestämdt uttalats, att verkligheten varit under samma tid förordnad att uppehålla tjänsten och äfven vederbörligen uppehållit densamma. Dock har äfven uttalats den åsikt, att den sålunda ifrågasatta tiden af en månad vore väl lång, och att rätt för läraren att erhålla bidrag till vikaries aflöning borde inträda, så snart sjukdomsfallet och det därpå föranledda vikarieförordnandet varat en tid af minst två veckor. Skyldigheten för den ordinarie läraren att ensam bestrida vikariens aflöning synes emellertid kommitterade icke böra blifva för hvarje särskild lärare alltför betungande, äfven om tiden, för hvilken denna skyldighet åligger honom, bestämmas till en månad. Där emot skulle säkerligen kostnaden för statsverket blifva i ganska väsentlig mån ökad, i händelse statsbidrag skulle utgå redan efter två veckors sjukdomsförfall för den ordinarie läraren och därpå

föranledt vikarieförordnande under samma tid, eller i allmänhet då förordnande af vikarie erfordras för kortare tid än en månad. Med afseende härå hafva kommitterade funnit en tidrymd af en månad kunna skäligen fastställas såsom den kortaste tid, hvarunder den ordinarie läraren måste vara på grund af sjukdom oafbrutet tjänstledig och vikarie för honom förordnad, för att rätt till bidrag af statsmedel till vikariens aflöning skall inträda.

Vidare anse kommitterade, att statsbidrag till vikariens aflönande bör utgå endast för den tid, för hvilken sådant bidrag till aflönande af den ordinarie läraren utgår. Enligt kungl. kungörelsen angående lönetillskott af allmänna medel för lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor den 5 juni 1885 utgår sådant lönetillskott till den ordinarie lärarens eller lärarinnans aflöning endast för en tid af åtta månader om året. Där undervisningen är anordnad sålunda, att densamma fortgår utöfver åtta månader om året, erhålles icke något lönetillskott för den öfverskjutande tiden. I öfverensstämmelse härmed anse kommitterade, att bidrag till aflönande af vikarie vid sjukdomsfall för ordinarie lärare vid folkskola bör utgå endast för sådan tid, för hvilken distriktet äger åtnjuta bidrag till den sistnämndes aflöning, och endast därest den ordinarie läraren för sjukdom åtnjuter oafbruten tjänstledighet och vikarie för honom tjänstgjort under minst en månad af denna tid.

Då undervisningen fortgår mer än åtta månader om året, kan, såsom på åtskilliga ställen är fallet, i skolans reglemente eller läsordning uttryckligen vara angifvet, hvilken del af undervisningstiden är att anse såsom öfverläsningstid. I sådant fall möter icke någon svårighet att afgöra, huruvida vid inträffadt sjukdomsfall för den ordinarie läraren eller lärarinnan, sjukdomen fortgår under sådan tid, att bidrag till vikariens aflöning bör af statsmedel utgå. I många fall lämnas däremot icke någon anvisning, hvilken del af läsåret är att anse såsom öfverläsningstid, och kan det då vara vanskligt att afgöra, huruvida i ett visst fall sådant bidrag bör utgå eller ej, därest ej särskilda föreskrifter i sådant afseende lämnas. Till förekommande af ovisshet i dylika fall anse kommitterade, att bestämmelser böra meddelas därom, att, då ej särskildt finnes angifvet, hvilken del af den årliga lästiden i folkskolan är öfverläsningstid, såsom sådan må anses den lästid, som öfverskjuter åtta månader ($34\frac{1}{2}$ veckor), räknade från kalenderårets början, således, där undervisningen fortgår nio månader om året, den sista månaden af höstterminen.

Hvad beträffar undervisningen i fortsättningsskola, utgår visserligen understöd af statsmedel till aflönande af ordinarie lärare eller lärarinna, hvilken meddelar sådan undervisning i enlighet med kungl. kungörelserna den 11 september 1877 och den 29 april 1886. Hvarken i de vid riksdagen framlagda motioner, ej heller, med högst få undantag, i de från vederbörande myndigheter inkomna yttranden i ämnet, har frågan om bidrag till aflönande af vikarie vid sjukdomsfall för lärare i fortsättningsskola vidrörts. Dock har af en folkskoleinspektör ifrågasatts, huruvida icke äfven i detta fall statsbidrag till vikariens aflöning borde utgå enligt vissa uppgifna grunder. Då likväl den folkskolans högsta afdelning, som benämnes fortsättningsskola, icke är obligatoriskt föreskrifven, och riksdagen såsom oefftergiftigt villkor för statsbidrags lämnande till aflönande af vikarie vid sjukdomsfall för ordinarie lärare eller lärarinnor, uppställt den fordran, att bidrag af vederbörande skoldistrikt jämväl bör i hvarje fall utgå, anse kommitterade det redan från denna synpunkt vara olämpligt att ifrågasätta bidrag af stat och kommun i nu ifrågasatt fall, enär till äfventyrs sådant skulle kunna bidraga till att inom något distrikt verka obenägenhet för fortsättningsskolas anordnande. Den aflöning, som lärare i dylik skola åtnjuter, är dessutom för honom en särskild extra inkomst utöfver hans lön såsom ordinarie lärare, hvarför någon obillighet icke kan anses förefinnas däri att, i händelse af sjukdomsfall, han får ensam bestrida kostnaden för aflönande af sin vikarie i fortsättningsskolan, under den tid han själf icke kan därstädes tjänstgöra, helst denna kostnad i allt fall icke kan uppgå till synnerligen högt belopp, då statsbidrag till aflönande af lärare och lärarinna i fortsättningsskola ej utgår för längre tid än sex veckor utöfver folkskolans ordinarie undervisningstid och dylik skola till följd däraf knappast någonstädes lärare anordnas för längre tid än den för statsbidragets utgående i berörda fall bestämda.

Med uttrycket *månad* kan afses antingen kalendermånad eller en tid af trettio dagar, oberoende af kalendermånadernas längd. I kungl. kungörelsen angående lönetillskott af allmänna medel för lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor den 5 juni 1885 förekommer uttrycket *månad*, utan att närmare angifves, huruvida därmed afses kalendermånad eller en tid af 30 dagar, men i det vid kungl. cirkulärbrefvet af samma dag till Kungl. Maj:ts befallningshafvande fogade formulär för uppgifter, som böra lämnas af skolråden vid ansökning hos bemälda myndigheter enligt nyssberörda kungörelse, föreskrifves, att uppgift skall lämnas om årlig under-

visningstid i kalendermånader, hvarjämte bestämmelse lämnas därom, att för erhållande af lönetillskott till examinerad icke ordinarie folkskolelärare eller lärarinna erfordras bland annat, att han eller hon »är med undervisningen sysselsatt minst 8 kalendermånader af året». Ehuru således i fråga om lönetillskott till ordinarie folkskolelärare eller lärarinna den årliga lästiden, för hvilken sådant tillskott må åtnjutas, beräknas i kalendermånader, och, såsom ofvan utvecklats, kommitterade anse, att, endast då sjukdomsfall till minst en månads tid faller inom först nämnda ordinarie lästid, bidrag af statsmedel bör till vikariens aflönande utgå, hafva kommitterade dock trott, att vid beräkandet af denna minimitid af en månad, största billighet och jämnhet ernås, om densamma i hvarje fall bestämmes till 30 dagar, helst därigenom ernås enkelhet och reda vid beräkande af vikariearvodets belopp, då detta skall utgå för annan tid än jämn månad eller jämna månader.

I sammanhang med bestämmandet af den minimitid, hvarunder en ordinarie lärares tjänstledighet på grund af sjukdom, enligt kommitterades åsikt, bör fortfara, för att berättiga läraren till erhållande af bidrag till vikariens aflönning, hafva kommitterade tagit under öfvervägande, för huru lång tid sådant bidrag må utgå. Därvid är till en början tydligt, att sådant bidrag icke må beräknas för annan tid än den, hvarunder vikarie verkligen varit förordnad. Däremot skulle man kunna hysa olika meningar därom, huruvida bidrag bör utgå till vikariens aflönande, då sjukdom varar en månad eller därutöfver, för hela den tid vikarien varit förordnad eller endast för den del af samma tid, som öfverskjuter en månad eller viss del af månaden, t. ex., såsom ifrågasatts, halfva månader, eller, på sätt äfven föreslagits, visst antal, exempelvis 25 läsdagar. Om minimitiden för rätt till statsbidrags erhållande bestämdes till kortare tid än en månad, t. ex., såsom af en länsstyrelse ifrågasatts, till två veckor, skulle visserligen icke utan skäl kunna, i enlighet med hvad af samma länsstyrelse jämväl föreslagits, ifrågasättas, att statsbidrag skulle utgå för endast den tid utöfver dessa två veckor, hvarunder vikarie varit förordnad. Då emellertid kommitterade funnit sig böra föreslå en så långt utsträckt minimitid för statsbidrags erhållande som en månad, anse kommitterade billigt att, då sådant bidrag lämnas, detsamma utgår för hela den tid, hvarunder vikarien varit förordnad.

Några af de i ärendet hörda folkskoleinspektörer hafva föreslagit, att statsbidraget borde utgå endast för jämna halfva månader, hvarje half månad beräknad till 15 dagar. En sådan beräk-

ningsgrund skulle, enligt kommitterades åsikt, medföra påtaglig obillighet mot vissa lärare och möjligen innebära frestelse för en och annan att fördröja återupptagandet af undervisningen i skolan någon dag eller några dagar längre, än strängt taget kunde vara nödvändigt, hvarför kommitterade funnit sig icke kunna förorda någon bestämmelse i sådant syfte.

Från åtskilliga håll har framkastats den tanken, att statsbidrag icke borde utgå för obegränsad tid; och hafva förslag framställt dels därom att en viss maximitid borde bestämmas, t. ex. 4, 5 eller 6 månader, dels att särskilda föreskrifter borde meddelas för det fall, att den ordinarie lärarens sjukdom varar längre tid, t. ex. utöfver ett år. Då kommitterade anse, att statsbidrag till aflönande af vikarier vid sjukdomsfall för ordinarie lärare bör utgå för hela den tid af åtta månader af året, hvarunder lönetillskott af allmänna medel utgår till den ordinarie lärarens aflöning, samt då behovet af sådant bidrag naturligtvis måste blifva allt mer kännbart, ju längre lärarens sjukdom varar, hafva kommitterade icke velat föreslå någon maximitid för statsbidrags utgående under ett och samma läsår, med undantag allenast för det fall, att den ordinarie läraren är berättigad till afkortad pension, hvarom kommitterade framdeles vilja närmare yttra sig. Af samma anledning hafva kommitterade icke heller trott sig böra ifrågasätta särskilda bestämmelser i syfte att inskränka den ordinarie lärarens rätt till understöd till vikariens aflöning, då sjukdomen varar längre tid än ett år, helst kostnaden för staten icke torde blifva genom dylika bestämmelser i någon afsevärd mån minskad. Å andra sidan hafva kommitterade icke velat biträda det äfven framkomna förslaget, att i de fall, då sjukdom varar längre tid, den ordinarie läraren skulle helt och hållet eller blott delvis befrias från skyldigheten att själf bidraga till vikariens aflöning, så att kostnaden därför i dylika fall komme att drabba endast staten och distriktet, eller ock staten ensam. Kommitterade anse således, att äfven i de undantagsfall, om hvilka här är fråga, statsbidrag bör utan inskränkning utgå för den del af den ordinarie lästid, hvarunder vikarie verkligen varit förordnad, i enlighet med de föreskrifter, som för sådant bidrags utgående i allmänhet må komma att stadgas.

2. Icke blott en sjukdoms längre eller kortare varaktighet, utan äfven sjukdomens beskaffenhet måste tagas i betraktande, vid bestämmandet af villkoren för statsbidrags utgående i nu ifrågasvarande fall.

Till en början är tydligt, att sjukdomen måste vara af sådan beskaffenhet, att densamma verkligen nödvändiggör tjänstledighet för den ordinarie läraren. Om läraren endast lider af ringare opasslighet eller allmän sjuklighet, hvilken ej utgör verkligt hinder för honom att vederbörligen uppehålla undervisningen i skolan, men han dock önskar erhålla befrielse från sin undervisningsskyldighet och för den skull begär tjänstledighet, bör han ensam bestrida kostnaderna för sin vikaries aflöning.

Vidare torde böra uppställas den fordran, att sjukdomen ej får vara uppenbarligen själförvålad. Är detta fallet, bör läraren själf få vidkännas kostnaderna för aflöning af sin vikarie. I detta afseende vilja kommitterade erinra om ett likartadt förhållande i fråga om småskolelärares rätt till pension i vissa fall. I § 8 af gällande reglemente för småskolelärares pensionsinrättning föreskrifves nämligen, att rätt till afkortadt understöd tillkommer endast den lärare, som af vederbörande skolråd och folkskoleinspektör anses på grund af försvagad hälsa, minskad syn eller hörsel eller annan liknande *oförvålad* anledning icke vidare vara fullt lämplig att sköta sin tjänst. En motsvarande bestämmelse synes äfven här vara på sin plats. Men då svårighet torde möta att i hvarje fall kunna med visshet afgöra, huruvida en sjukdom är själförvålad eller icke, torde lämpligast vara, att endast vid sådana sjukdomsfall, som *uppenbarligen* äro själförvålade, rätt till bidrag till vikaries aflöning fränkännas den ordinarie läraren eller lärarinnan.

Slutligen bör statsbidrag till understöd för aflönande af vikarie vid sjukdomsfall för ordinarie folkskolelärare ej heller utgå, om sjukdomen är att anse såsom obotlig. Om detta är händelsen, bör, enligt kommitterades åsikt, hvilken delats så väl af motionärerna i ämnet vid riksdagen, som äfven af det stora flertalet af de myndigheter, som hörts i frågan, läraren ensam bestrida kostnaderna för sin vikaries aflönande. I sådant fall är nämligen den ordinarie läraren urståndsatt att någonsin åter inträda i tjänstgöring, och vid dylikt förhållande torde icke skäligen kunna från lärarens sida framställas anspråk därpå, att staten och kommunen skola betungas med aflönande såväl af den sjuke läraren som ock, åtminstone till större delen, af vikarien. Enligt § 15 i reglementet angående folkskolelärares pensionsinrättning den 30 november 1866, sådan samma § lyder i kungl. kungörelsen den 24 november 1876. är den folkskolelärare, som genom obotlig sjukdom blifvit urståndsatt att vidare sköta sin tjänst, berättigad till afkortad pension redan efter tio ordinarie tjänstår. Nu kan det visserligen synas, som skulle

billigheten kräffa, att sådan ordinarie lärare, som ännu icke äger räkna tio ordinarie tjänstår och således icke är berättigad till någon pension, erhöile bidrag till vikaries aflönande, då en sådan lärare i allmänhet väl torde vara i större behof af understöd än den af icke obotlig sjukdom lidande lärare, hvilken har utsikt att kunna återinträda i tjänstgöring och i sinom tid förvärfva pensionsrätt. Kommitterade hafva också hyst någon tvekan, huruvida ej äfven sådana ordinarie lärare, som genom obotlig sjukdom urständsättas att vidare tjänstgöra, billigtvis borde likställas med andra ordinarie lärare i fråga om rätt till statsbidrag till vikaries aflöning.

Då emellertid vid bestämmandet af tidpunkten för rätten till pension för sådan lärare denna fastställts till tio år, torde icke heller understöd till vikaries aflönande böra tillkomma sådan lärare, äfven om han drabbas af den obotliga sjukdomen före denna tidpunkt. Därigenom skulle nämligen uppstå så att säga en rätt till pension vid sidan af den i gällande pensionsreglemente fastställda, af hvilken i allt fall sådan lärare aldrig skulle kunna komma i åtnjutande, då enligt § 18 i sagda reglemente såsom tjänstetid, hvarå rätt till pension grundas, icke må räknas den tid, under hvilken tjänstledighet åtnjutes, då denna ledighet oafbrutet fortfar under minst ett läsår. Med afseende härå och då, såsom ofvan nämnts, icke ensamt lärarens behof af understöd får vara bestämmande för rätt till statsbidrag i nu ifrågavarande afseende, hafva kommitterade ansett sig böra uppställa såsom allmänt gällande villkor för rätt till statsbidrag till aflönande af vikarie vid sjukdomsfall för ordinarie folkskollärare, att dennes sjukdom väl skall vara af så svår beskaffenhet, att densamma verkligen urständsätter läraren att vederbörligen sköta sin tjänst, men dock icke får vara obotlig.

I detta sammanhang vilja kommitterade hafva erinrat om ett förhållande, som här icke torde böra lämnas obeaktadt. Då lärarinnor äro gifta, inträffar icke sällan, att till följd af barns födelse hinder uppstår för en lärarinns tjänstgöring längre eller kortare tid. När tjänstledighet af sådan anledning åtnjutes, synes lärarinnan böra själf bestrida kostnaderna för sin vikaries aflönande, enär de särskilda omständigheter, som tala för understöds lämnande vid verkliga sjukdomsfall för en ordinarie lärare eller lärarinna, i nu afsedda händelser icke förefinnas. Då emellertid sådan tjänstledighet, hvarom nu är fråga, icke lærer kunna anses vara föranledd af sjukdom, hafva kommitterade ansett sig icke böra föreslå några bestämmelser för dylikt fall, men dock velat, till förekommande af möjligt missförstånd härutinnan, bestämdt uttala, att tjänstledighet

till följd af sådant hinder för tjänstgöring icke må anses likställd med tjänstledighet på grund af sjukdom.

3. Sjukdomens beskaffenhet kan naturligtvis ej styrkas på tillförlitligare vis än genom intyg därom af legitimerad läkare. Så väl i de framställda motionerna i ämnet som ock i det stora flertalet af de däri afgifna utlåtandena har också föreslagits såsom villkor för rätt till statsbidrag till vikaries aflöning, att genom läkarebetyg styrkes, att den ordinarie läraren eller lärarinnan är af sjukdom urståndsatt att sköta sin tjänst. Af några myndigheter i de nordligaste delarna af riket har emellertid framhållits, att detta villkor icke bör göras oeftergifligt, enär å vissa orter, synnerligast i lappmarkerna, afstånden mellan den insjuknade lärarens eller lärarinnans hemvist och närmaste läkares bostad äro så stora, att kostnaderna för ett läkarebesök i vissa fall skulle kunna komma att uppgå till kanske högre belopp än det statsbidrag, som kunde erhållas till vikariens aflöning under tjänstledigheten, om denna ej i betydlig mån öfverstege en månad. Med afseende härå har föreslagits, att intyg af skolorådet eller dess ordförande eller af kommunalstämmans, kommunalnämndens eller kyrkorådets ordförande, eller af vederbörande folkskoleinspektör, eller af två eller flera af dessa sistnämnda funktionärer, borde kunna få ersätta läkarebetyg. Kommitterade hafva ansett sig icke kunna lämna dessa framställningar helt och hållet å sido, och hafva därför, med särskildt afseende å de lokala förhållandena i nu ifrågavarande orter funnit sig böra förorda den inskränkning i villkoret af sjukdomens styrkande genom läkarebetyg, att, då sådant betygs anskaffande är förenadt med synnerlig svårighet och kostnad, statsbidrag till vikariens aflöning må utgå, dock ej för längre tid än tre månader, om sjukdomsfallet blifvit styrkt genom intyg af kommunalnämndens ordförande. Då emellertid sådant intyg tydligtvis icke kan innebära uppgift därom, att sjukdomen icke är uppenbarligen själfförvållad eller att såsom obotlig anse, synes, då sjukdomsfallet varar längre tid än tre månader, ovillkorligen böra fordras intyg af läkare enligt hvad förut föreslagits.

Kommitterade hafva redan ofvan antydt, att rätten till statsbidrag till vikaries aflönande vid sjukdomsfall synts kommitterade böra sättas i samband med den ordinarie lärarens rätt till pension. Enligt § 14 i reglementet för folkskolelärarnes pensionsinrättning tillkommer rätt till hel pension hvarje pensionsberättigad folkskolelärare, då han uppnått 55 års ålder och räknar 30 tjänstår; och enligt § 16 i samma reglemente är den, som fyllt 50 år och såsom folkskole-

folkskolelärare tjänstgjort minst 25 år, berättigad att, då han från tjänsten afgår, bekomma afkortad pension enligt vissa närmare angifna bestämmelser. Då en ordinarie lärare är berättigad till hel pension enligt förstnämnda §, kan ej gärna ifrågasättas, att läraren skulle erhålla bidrag till vikariens aflöning vid inträffadt sjukdomsfall, och från skolans synpunkt måste det vara en fördel att en pensionsberättigad lärare, som af sjukdom för längre eller kortare tid urståndsättes att sköta sin tjänst, helt och hållet öfverlämnar densamma i yngre och kraftigare händer. Kommitterade vilja på grund häraf föreslå, att ordinarie lärare, som är berättigad till hel pension enligt gällande pensionsreglemente, skall, då på grund af sjukdomsfall behof af vikaries anställande för honom inträder, ensam utgöra vikariens aflöningsförmåner.

Däremot har det synts kommitterade obilligt, att en lärare, som är berättigad endast till afkortad pension, ej skulle åtnjuta något bidrag till aflönande af vikarie vid sjukdomsfall, under det att å andra sidan det såväl från skolans synpunkt som med hänsyn till kostnaden för staten och kommunen måste vara mindre fördelaktigt, om en sådan lärare, hvilken lider af sjukdom, som för honom nödvändiggör längre tids tjänstledighet, skulle, till följd däraf att bidrag utginge till vikariens aflöning, finna sig föranlåten att, ehuru helt och hållet eller till väsentlig del oförmögen att sköta sin tjänst, dock kvarstå vid densamma. Kommitterade hafva därför tänkt sig, att rätt till statsbidrag till vikaries aflönande vid sjukdomsfall äfven skulle tillkomma sådan lärare, som äger rätt till afkortad pension, men ej längre än för viss tid, hvilken kommitterade ansett kunna skäligen bestämmas till fyra månader af året. Om sådan lärare önskar erhålla tjänstledighet längre tid än fyra månader af året, skulle han däremot för den öfverskjutande tiden ensam bekosta vikariens aflöning, utan tillskott af allmänna medel eller bidrag af skoldistriktet, därest ej detta funne skäligt sådant lämna.

Redan i 25 § af folkskolestadgan lämnas den allmänna föreskrift, att, då ordinarie läraren åtnjuter tjänstledighet, icke, så vidt möjligt är, någon bör till vikarie förordnas, som ej äger den i samma stadga föreskrifna behörighet att innehafva den ifrågasvarande tjänsten. Genom kungl. cirkuläret angående lönetillskott af allmänna medel för lärare och lärarinna vid folkskolor och småskolor den 5 juni 1885 är förordnadt, att hinder för utbekommande af statsbidrag icke bör möta däraf, att folkskoleläraretjänst vid inträffad ledighet eller förfall för ordinarie lärare måst under någon

del af året uppehållas af vikarie, som icke aflagt afgangsexamen vid seminarium, så vida folkskoleinspektören vitsordar, bland annat, att examinerad vikarie ej kunnat erhållas, och att vikarien befunnits duglig, samt att full aflöning såsom för examinerad folkskolelärare till vikarien utgått. En motsvarande bestämmelse anse kommitterade böra gifvas äfven i fråga om rätt till utbekommande af statsbidrag till vikaries aflöning vid sjukdomsfall för ordinarie lärare.

I afseende å sjukdomens beskaffenhet har redan uppställts såsom villkor fordran på läkarebetyg eller i dess ställe i vissa fall intyg af vederbörande kommunalnämndsordförande såsom villkor för statsbidrags åtnjutande. Vidare måste fordras, att staten erhåller största möjliga säkerhet, för att äfven i öfrigt sådana förhållanden äro för handen, att statsbidrag bör utgå. För sådant ändamål synes kommitterade vara lämpligast, att särskilda bestämmelser meddelas, i syfte att tillförlitliga upplysningar må vinnas därom, hur lång tid tjänstledighet för sjukdom åtnjutits af den ordinarie läraren, för hvars vikaries aflönande begäres statsbidrag, huru stor aflöning vikarien uppburit samt att vikarien är behörigen examinerad eller i annat fall orsaken därtill, att sådan vikarie icke anskaffats. Kommitterade hafva ansett, att uppgifter i nämnda afseende böra lämnas af vederbörande skolråd vid ansökning om statsbidrags erhållande, samt att dessa uppgifters riktighet bör vitsordas af folkskoleinspektören, som jämväl torde böra intyga, att tjänsten af vikarien behörigen uppehållits under den tid dennes förordnande varat. Då för närvarande icke någon föreskrift finnes, att folkskoleinspektörerna skola underrättas om förordnande af vikarier vid sjukdomsfall för ordinarie lärare, torde, för att möjliggöra för folkskoleinspektören att kunna vitsorda de uppgifter, som i ofvan angifna afseenden böra af skolråden lämnas, bestämmelse böra meddelas därom, att, så snart ordinarie lärare på grund af sjukdom erhåller tjänstledighet och vikarie för honom annorledes än blott tillfälligtvis förordnats, anmälan därom bör ske hos vederbörande folkskoleinspektör, med uppgift å vikariens namn och aflöningsvillkor samt den tid, för hvilken han förordnats.

V.

Den administrativa anordningen och sättet för statsbidragets utbetalande.

I fråga om den administrativa anordningen och sättet för statsbidragets utbetalande anse kommitterade lämpligast, att hufvudsakligen samma förfarande därvid iakttages, som vid utbetalning af statsbidrag till de ordinarie lärarnes och lärarinnornas aflöning. Kommitterade hafva sålunda tänkt sig:

att de till aflöning af vikarier för ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor utgående bidrag af statsmedel skola på rekvisitioner af vederbörande skolråd af de särskilda länsstyrelserna efter verkställd granskning af dessa rekvisitioner utbetalas;

att skolrådets rekvisitioner böra åtföljas af uppgifter i föreskrifna afseenden och liksom dessa vara affattade i öfverensstämmelse med fastställda formulär, varande förslag till dylika formulär af kommitterade uppgjorda och detta betänkande vidfogade;

att rekvisitionerna skola till länsstyrelserna ingifvas eller med allmänna posten insändas;

att vid den länsstyrelserna åliggande granskning af dessa rekvisitioner och uppgifter skall tillses, att de föreskrina villkoren för statsbidrags åtnjutande blifvit fullgjorda, därvid hinder för utbekommande af statsbidrag icke bör föranledas vare sig däraf att den ordinarie lärarens eller lärarinnans sjukdom icke blifvit genom läkarebetyg styrkt, därest visas, att sådant betyg icke kunnat utan stor kostnad eller svårighet anskaffas, samt sjukdomen vitsordas genom intyg af vederbörande kommunalnämnds ordförande, dock att i detta fall statsbidrag ej må utanordnas för längre tid än högst tre månader, eller däraf att vikarien icke aflagt afgangsexamen vid seminarium, såvida folkskoleinspektören vitsordar, att examinerad vikarie ej kunnat erhållas samt att vikarien befunnits daglig;

att de skoldistrikten tillkommande statsbidrag böra, om skolrådet i rekvisitionen begärt att få lyfta beloppet hos vederbörande magistrat eller kronofogde genom länsstyrelsens försorg därstädes skolrådet tillhandahållas, men i annat fall i vanlig ordning från landtränteriet utbetalas;

samt att länsstyrelserna skola i sammanhang med insändande af uppgifter å utbetalda lönetillskott för ordinarie lärare och lärarinnor vid folkskolor och småskolor före april månads utgång hvarje år till Kungl. Maj:ts inkomma med uppgift å de belopp, som sålunda blifvit för det nästföregående året till hvarje skoldistrikt af länsstyrelserna utbetalda, och å antalet lärare, till hvilkas vikariers aflönande medlen utgått.

Beträffande tiden, inom hvilken rekvisitionerna från skolråden böra till länsstyrelserna insändas, hafva olika förslag framställts af de myndigheter, hvilka i detta afseende yttrat sig. Så har en länsstyrelse ansett lämpligast, att rekvisitionerna till länsstyrelserna ingifvas för hvarje särskildt fall, så snart den ordinarie läraren efter sitt tillfrisknande återinträd i tjänstgöring. En annan länsstyrelse har ifrågasatt, att rekvisitionerna borde ingifvas för hvarje termin, för vårterminen inom juli månads utgång och för höstterminen före utgången af december månad. Andra myndigheter hafva ansett rekvisitionerna böra insändas för hvarje halfår inom viss tid därefter, eller ock för hvarje helt år antingen före utgången af januari månad eller också senast före den 1 april påföljande år. Kommitterade hafva trott det vara ändamålsenligast, att skolråden lämnas öppet att när som helst under loppet af ett år insända rekvisitionerna för samma år till länsstyrelserna, men att tillika föreskrifves, att de rekvisitioner, som icke under året insändts, skola senast före utgången af januari månad påföljande år vara till vederbörande länsstyrelse aflämnade.

Hvad åter angår utbetalningen till vikarien af dennes arfvode synes böra föreskrifvas, att det vikarien tillkommande kontanta arfvode jämte ersättning för bostad, där sådan ersättning lämnas, af vederbörande skolråd förskottas och till vikarien utbetalas, då förordnandet varar en månad, omedelbart efter förordnandets slut, samt då förordnandet varar längre än en månad, för hvarje månad efter dess slut, och då förordnandet upphör, hvad därutöfver må återstå att till vikarien utgifva. Då godtgörelse för resekostnad ifrågakommer, torde sådan godtgörelse böra lämnas vikarien för resan till tjänstgöringsorten, efter hans ankomst dit, och för resan därifrån, så snart hans förordnande upphört. Skolrådet skall naturligtvis äga att å den ordinarie lärarens lön innehålla så stor del, som motsvarar dennes bidrag till vikariens aflöning; hvarjämte det bör stå skolrådet öppet att, såsom ofvan föreslagits, så snart den ordinarie läraren återinträd i tjänstgöring, till länsstyrelsen insända rekvisition å statsbidraget till vikariens aflöning.

Med afseende å de förhållanden, som i fråga om folkskoleväsendet förefinnas i Stockholm, torde särskilda bestämmelser vara erforderliga beträffande utbetalningen af statsbidraget till aflönande af vikarier vid sjukdomsfall för ordinarie lärare vid folkskolor därstädes, och synes i sådant afseende böra föreskrivas, att de stadens skoldistrikt tillkommande statsbidrag i nu ifrågavarande afseende skola af öfverstyrelsen för stadens folkskolor med ledning i tillämpliga delar af de föreskrifter, som må meddelas angående statsbidrags utbetalning i allmänhet, rekvireras hos statskontoret, sedan Stockholms stads konsistorium vitsordat, att de för statsbidragens erhållande stadgade villkor blifvit iakttagna, med enahanda skyldighet för öfverstyrelsen i fråga om utbetalningen till vikarierna af deras löneförmåner, som kommitterade här ofvan föreslagit för skolråden i öfriga skoldistrikt.

VI.

Om kostnaderna för statsverket, därest kommitterades förslag genomföres.

Då kommitterade slutligen öfvergå till frågan om hvilka kostnader ett genomförande af det utaf kommitterade nu framställda förslag kan komma att medföra för statsverket, vilja kommitterade till en början erinra om hvad i sådant afseende anförts af de motionärer i frågan vid riksdagen, hvilkas motion föranledde riksdagens underdåniga skrifvelse i ämnet. Dessa motionärer hade tänkt sig, att statens bidrag till aflönande af vikarie åt för sjukdom tjänstledig folkskolelärare lämpligen borde bestämmas till ett belopp af 50 kronor för månad, hvarjämte de ansågo, att bidrag till vikaries aflönande icke borde tillkomma den ordinarie lärare, som lede af obotlig sjukdom, ej heller den, hvars sjukdomsförhinder varit in- skränknt till kortare tid än hel månad.

Vidkommande den anslagssumma, som efter den af motionärerna föreslagna beräkningsgrund af 50 kronor för månad skulle erfordras till bestridande af vikariearfvoden åt alla dem, som sålunda förestode sjuk ordinarie folkskolelärares tjänst, förklarade motionärerna, att de saknat nödigt statistiskt material för att kunna grunda sitt förslag på så tillförlitliga och exakta uppgifter,

som de skulle önskat, men att de fått sig meddelade statistiska uppgifter angående dylika sjukdomsfall inom Skara stift, upprättade af detta stifts folkskoleinspektörer. Som förhållandena borde gestalta sig tämligen lika annorstädes i riket, ansågo motionärerna, att man med uppgifterna för Skara stift kunde leda sig till en någorlunda tillförlitlig siffra såväl beträffande antalet sjukdomsfall bland rikets samtliga folkskolelärare och lärarinnor, hvarigenom tjänstens uppehållande genom vikarie påkallats, som ock beträffande storleken af det statsanslag, som för det af motionärerna ifrågasatta ändamål skulle behövas. Enligt dessa uppgifter hade inom Skara stift under fem-årsperioden 1885—1889 bland stiftets 385 ordinarie lärare och lärarinnor antalet sjukdomsfall af sådan art, att vikarie för längre eller kortare tid behöft anlitas, utgjort omkring 4 årligen, eller i medeltal 1 procent.

Det anslag, som sålunda för ändamålet af allmänna medel kunde komma att erfordras, ansågo motionärerna på grund häraf skola, äfven om sjukhjälp antoges för helt år utgå för hvar och en beräknad sjuk, ej behöfva årligen öfverstiga 16,000 kronor, då motionärerna antogo rikets hela lärarepersonal utgöra omkring 4,000. För den händelse att emellertid procenten af sjukdomsfall bland rikets samtliga folkskolelärare möjligen skulle ställa sig något högre, än statistiken för Skara stift angäfvde, ansågo motionärerna anslaget böra för säkerhets skull beräknas till 20,000 kronor samt i staten uppföras såsom förslagsanslag; hvarför de ock, såsom ofvan nämnts, hemställde, att ett förslagsanslag å sistnämnda belopp måtte för det af dem angifna ändamål af riksdagen ställas till Kungl. Maj:ts förfogande.

Endast i några få af de yttranden, hvilka i anledning af riksdagens skrifvelse i ämnet till Kungl. Maj:t inkommit, har vidrörts frågan om den årliga kostnaden för statsverket, därest statsbidrag skulle utgå till aflönande af vikarie för ordinarie folkskolelärare i nu ifrågavarande fall. Tre af de i ärendet hörda folkskoleinspektörerna hafva dock angifvit det belopp de ansett komma att i sådant afseende blifva erforderligt, därvid två, af hvilka den ene dock utgick från den förutsättning, att statens bidrag i hvarje fall icke finge öfverstiga 300 kronor för helt läsår, stannade vid ett belopp af 20,000 till 25,000 kronor, den tredje däremot ansåg en summa af minst 30,000 kronor för ändamålet erforderlig.

För att äga någon ledning vid frågans bedömande, anmodade kommitterade under december månad 1892 samtliga dåvarande folkskoleinspektörer att, en hvar för sitt distrikt, från skolråden in-

fordra och före den 1 februari 1893 till kommitterade insända uppgifter för hvart och ett af åren 1887—1892 dels å antalet ordinarie folkskolelärare eller lärarinnor inom hvarje skoldistrikt, dels huru många af dessa lärare och lärarinnor på grund af sjukdom åtnjutit oafbruten tjänstledighet minst en månad, dels ock huru lång tid, beräknad i månader, sådan tjänstledighet af sistnämnda lärare och lärarinnor åtnjutits. Sedan de sålunda infordrade uppgifterna, med några få undantag, hvilka ej kunna i nämnvärd mån inverka på resultatet af den kostnadsberäkning, för hvilken ifrågavarande uppgifter skulle tjäna till ledning, till kommitterade inkommit, hafva kommitterade låtit öfver dem utarbete en öfversikt, hvilken åtföljer detta betänkande.

Af denna öfversikt framgår, att under den tidsperiod uppgifterna omfatta, eller åren 1887—1892, antalet ordinarie folkskolelärare eller lärarinnor, som på grund af sjukdom åtnjutit oafbruten tjänstledighet en månad eller längre tid, uppgått till 977 eller i medeltal för hvarje år 163 och att den sammanlagda tid, hvarunder sådan tjänstledighet af dem åtnjutits, utgjort 4,465 eller i medeltal 744 månader. Då det uppgifna antalet ordinarie folkskolelärare och lärarinnor under samma period uppgått till 31,455 eller i medeltal för hvarje år 5,242, skulle för hvarje fullt tal af 100 lärare och lärarinnor årligen komma något mer än 3 sjukdomsfall, hvart och ett föranledande tjänstledighet under något mer än 4 månader, eller om man, såsom i förenämnda af motionärerna i ämnet gjorda beräkning skett, antager tjänstledigheten för hvarje lärare fortvara helt läsår, till ett procenttal af 1,78.

Då emellertid uppgifter från några, dock endast ett ringa fåtal, skoldistrikt icke ingått samt åtskilliga uppgifter varit så till vida ofullständiga, att antalet ordinarie lärare inom distriktet icke uppgifvits, utan endast meddelats att icke någon lärare under sexårsperioden 1887—1892 för sjukdom åtnjutit oafbruten tjänstledighet minst en månad, hafva kommitterade från folkskolelärarnes pensionsinrättning begärt uppgifter å antalet ordinarie folkskoleläraretjänster, för hvilka delaktighet i pensionsinrättningen åtnjutits under ifrågavarande sexårsperiod. Enligt dessa uppgifter har antalet sådana tjänster utgjort för år 1887: 5,076, 1888: 5,188, 1889: 5,271, 1890: 5,349 och 1891: 5,448. För år 1892 har uppgift å den exakta siffran icke kunnat erhållas, men om man tager i betraktande att, de för åren 1887—1891 lämnade uppgifterna visa en tillökning af i medeltal omkring 90 för år, och antager samma ökning fortgå under år 1892, skulle för sistnämnda år antalet

blifva 5,538 och medeltalet för sexårsperioden 1887—1892 utgöra 5,312. Att dessa tal äro något högre än de, som framgå af uppgifterna från skolrådsordförandena, beror säkerligen, utom på ofvan angifna orsaker, i väsentlig mån därpå, att åtskilliga af de tjänster, hvilka äro i pensionsinrättningen delaktiga, längre eller kortare tider icke varit med ordinarie innehafvare besatta. Vid sådant förhållande torde man, vid beräkning af procenttalet för tjänstlediga lärare under sexårsperioden 1887—1892, rätteligen böra utgå från ett lärareantal för samma år af i medeltal 5,312 i stället för 5,242; och kommer i sådant fall detta procenttal att nedsättas till 1,75 för hvarje fullt tal 100 lärare, tjänstledigheten för hvarje lärare beräknad till helt läsår.

Äfven detta procenttal 1,75 är emellertid säkerligen för högt, likasom det medeltal tjänstledighetsmånader, 744 om året, under samma sexårsperiod, som framgått af de från skolrådsordförandena inkomna uppgifterna och som lagts till grund för procentberäkningen.

Till en början är nämligen att märka, att i de genom folkskoleinspektörerna infordrade uppgifterna upptagits hvarje fall, då tjänstledighet på grund af sjukdom varat en månad eller därutöver, äfven om vikarie icke varit förordnad så lång tid som minst en månad af tjänstledighetstiden, i hvilket fall, enligt kommitterades förslag, statsbidrag icke skulle utgå.

I flera af uppgifterna har vidare tagits i beräkning tjänstledighet under hela läsåret, oberoende däraf, huruvida läsåret öfverskjutit den tid af 8 månader, hvarunder för sjukdom beviljad tjänstledighet under minst en månad enligt kommitterades förslag, bör infalla, för att rätt till statsbidrag skall inträda.

Därjämte vill det af flera uppgifter synas, som skulle en och annan skolrådsordförande lämnat felaktig uppgift i så måtto, att då af en lärare tjänstledighet åtnjutits ett år eller därutöver, vid förvandling till månader ett år ansetts omfatta tolf månader, d. v. s. beräknats såsom kalenderår i stället för läsår, hvilken felaktighet dock ej kunnat med stöd af de inkomna uppgifterna rättas.

Vidare upptages i dessa uppgifter hvarje fall, då tjänstledighet på grund af sjukdom åtnjutits oafbrutet en månad eller längre tid af läsåret, utan afseende å sjukdomens beskaffenhet, hvarför möjligen i något fall sjukdomen varit antingen så lindrig, att den ej urständsat läraren att vederbörligen bestrida sin tjänst, eller ock obotlig eller uppenbarligen själföfvallad, i hvilka fall, enligt kommitterades förslag, statsbidrag icke bör utgå.

I några af uppgifterna har tjänstledighet, som gift lärarinna i anledning af barns födelse åtnjutit, äfven tagits i beräkning, och möjligen är detta förhållandet äfven beträffande ett eller annat af de i andra uppgifter upptagna fall. Enligt hvad kommitterade i en föregående afdelning omförmält, anse kommitterade berörda anledning till tjänstledighet icke vara att hänföra till sjukdomsfall och således däraf föranledd tjänstledighet icke heller böra här tagas i beräkning.

Af uppgifterna framgår ej, huruvida bland de upptagna tjänstledighetstiderna äfven inräknats sådan ledighet, som beviljats till hel eller afkortad pension berättigad lärare. Anledning förefinnes dock att antaga, att i åtskilliga fall sådant varit förhållandet, äfven för jämförelsevis lång tid. Enligt kommitterades förslag skulle statsbidrag till aflönande af vikarie för lärare, berättigad till hel pension, icke i något fall utgå, och till aflönande af vikarie för lärare, berättigad till afkortad pension, endast för högst 4 månader af läsåret, hvarför den tjänstledighetstid för pensionsberättigade lärare, som sålunda må vara tagen i beräkning, icke heller bör här komma i betraktande.

Tags alla dessa omständigheter i öfvervägande, torde den för sexårsperioden 1887—1892 funna medeltalssiffran af 744 tjänstledighetsmånader om året, hvilken framgår af ifrågavarande uppgifter, likasom äfven den beräknade procent, 1,75, för helt år tjänstlediga lärare, till hvilkas vikariers aflönande staten skulle bidraga, vara för hög, ehuru icke med någon grad af tillförlitlighet kan beräknas, i hvilken mån nedsättning i samma siffror bör äga rum.

Här måste emellertid å andra sidan tagas i betraktande den omständighet, att antalet ordinarie lärare under de senaste åren varit i jämn ökning, och ehuru man visserligen ej kan antaga, att denna ökning skall framgent fortgå i samma proportion som hittills, kan man vid beräkningen af kostnaden för statsverket i nu ifrågavarande fall icke lämna denna omständighet utan afseende. Då lärareantalet för år 1892 antagits uppgå till 5,538, synes man hafva skäl att antaga detsamma vid innevarande års slut komma att uppgå till i rundt tal 5,600, för hvilka, efter beräkning af 1,75 % på grund af sjukdom minst en månad tjänstlediga lärare, ledigheten beräknad för helt läsåret, sammanlagda ledighetstiden skulle uppgå till omkring 784 månader för år, motsvarande en kostnad för statsverket af 39,200 kronor, eller i jämnt tal 40,000 kronor om året.

Då af ofvan angifna skäl nämnda procent 1,75 är något för hög, anse kommitterade, att ett anslag å sistnämnda belopp, i hvarje fall och äfven om ökningen i de ordinarie lärarnes antal skulle visa sig blifva större, än kommitterade antagit, skall blifva för år 1894 fullt tillräckligt.

Enär de af kommitterade här gjorda beräkningar äro endast approximativa och naturligtvis kostnadsbeloppet alltid måste komma att för hvarje år växla, synes i allt fall det belopp, som af statsmedel må komma att ställas till Kungl. Maj:ts förfogande för ifrågavarande ändamål, böra utgå i form af ett förslagsanslag, vare sig summan bestämmes till 40,000 kr. eller till något lägre belopp.

Förslag
till
Kungl. Kungörelse

*angående aflönande i vissa fall af vikarie för sådan ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola, som af sjukdom urstånd-
sättes att fullgöra sin tjänst.*

§ 1.

Därest ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola på grund af sjukdom åtnjuter tjänstledighet och vikarie för honom eller henne är förordnad under oafbrutet minst en månad af den fastställda undervisningstiden af åtta månader om året, skall vikarien för den tid, hvarunder hans förordnande varar, åtnjuta arvode efter minst 600 kronor för läsår eller 75 kronor för läsmånad, hvarje månad beräknad till 30 dagar, samt förses med tjänlig, skolan närbelägen bostad, bestående af ett rum, med eldning och städning, eller ock erhålla ersättning därför, beräknad efter 50 kronor för helt läsår, afvensom efter öfverenskommelse undfå godtgörelse för resekostnad, där sådan ifrågakommer.

§ 2.

1. Är enligt läkarebetyg sjukdom, på grund hvaraf ordinarie lärare eller lärarinna erhåller ledighet och vikarie för honom eller henne förordnas på sätt i § 1 sägs, af sådan beskaffenhet, att densamma gör läraren eller lärarinnan oförmögen att vederbörligen uppehålla sin tjänst, samt icke uppenbarligen själföfvållad eller att såsom obotlig anse, och är läraren eller lärarinnan icke berättigad till hel pension, skall vikariens aflöning utgöras sålunda, att den ordinarie läraren eller lärarinnan af sin lön afstår ett belopp, motsvarande en fjärdedel af vikariens kontanta minimilön, eller 150 kronor för helt läsår, samt två tredjedelar af samma

minimilön, eller 400 kronor för läsår, utgå af allmänna medel, och återstoden erlagges af skoldistriktet, hvilket jämväl åligger att förse vikarien med bostad, jämte eldning och städning, eller ock lämna honom ersättning därför, enligt hvad i § 1 omförmäles, afvensom att, där så ifrågakommer, godtgöra honom hans resekostnad.

2. Där läkarebetyg ej kan utan synnerlig kostnad eller svårighet anskaffas, må, därest genom intyg af vederbörande kommunalnämnds ordförande vitsordas, att läraren eller lärarinnan under ledigheten varit af sjukdom urständsat att vederbörligen uppehålla sin tjänst och läraren eller lärarinnan icke är till hel pension berättigad, de i föregående moment gifna bestämmelser i fråga om vikariens aflöning gälla, likväl ej för längre tid än högst tre månader, andock att sjukdomens beskaffenhet icke blifvit genom läkarebetyg ådagalagd.

§ 3.

Därest den ordinarie läraren eller lärarinnan är berättigad till afkortad pension enligt § 16 i gällande pensionsreglemente skall vikariens aflöning utgöras efter de i §§ 1 och 2 här ofvan angifna grunder för högst fyra månader af den föreskrifna undervisningstiden af åtta månader af året, men, om vikarie erfordras för längre tid af läsåret, för denna tid bestridas af den ordinarie läraren eller lärarinnan utan tillskott af allmänna medel eller bidrag af skoldistriktet, därest ej detta finner skäligt sådant lämna.

§ 4.

Ordinarie lärare eller lärarinna, som är berättigad till hel pension enligt § 14 i gällande pensionsreglemente, skall, då på grund af sjukdomsfall behof af vikarie för honom eller henne inträder, ensam utgöra vikariens aflöningsförmåner.

§ 5.

Är enligt läkarebetyg sjukdom, på grund hvaraf ordinarie lärare eller lärarinna erhållit tjänstledighet, uppenbarligen

själförvållad eller att såsom obotlig anse, skall vikariens aflöning utgöras af läraren eller lärarinnan utan tillskott af allmänna medel eller bidrag af skoldistriktet.

§ 6.

Vikarie, hvars aflöning skall utgå efter de i § 1 och 2 angifna grunder, äger, för hvarje hel månads tjänstgöring efter månadens slut och för öfverskjutande tjänstgöringstid så snart tjänstgöringen upphört, af vederbörande skolråd, eller i Stockholm af öfverstyrelsen för stadens folkskolor, utbekomma den honom eller henne tillkommande kontanta aflöning, äfvensom, där ersättning för bostad med eldning och städning utgår, sådan ersättning, börande godtgörelse för resekostnad, där sådan ifrågakommer, till vikarien erläggas, för resa till tjänstgöringsorten efter ankomsten dit och för resan därifrån så snart förordnandet upphört; och äger skolrådet att af den ordinarie lärarens eller lärarinnans lön innehålla det belopp, hvarmed han eller hon skall till vikariens aflöning bidraga, samt att utbekomma statsbidraget till samma aflöning efter rekvisition såsom i § 7 närmare bestämmes.

§ 7.

De till aflöning af vikarie för ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola enligt denna kungörelse utgående bidrag af statsmedel skola på rekvisition, som af vederbörande skolråd, eller i Stockholm af öfverstyrelsen för stadens folkskolor, bör för hvarje år göras under årets lopp eller senast före utgången af januari månad följande år, af statskontoret och Våre befallningshafvande efter verkställd granskning och sedan folkskoleinspektören, eller i Stockholm stadens konsistorium, vitsordat riktigheten af de för statsbidragens erhållande lämnade uppgifter, utbetalas.

Denna författning skall träda i tillämpning den 1 januari 1894.

Formulär

för ansökning om bidrag af allmänna medel i vissa fall till aflönande af vikarier för lärare och lärarinnor vid folkskolor.

Till Kungl. Maj:ts Befallningshafvande i ..... län.

Skolrådet i N. N. skoldistrikt får härmed på grund af bifogade, utaf vederbörande folkskoleinspektör styrkta uppgifter anhålla att af allmänna medel utbekomma bidrag till aflöning under ..... dagar af ..... examinerad vikarie (examinerade vikarier) för ..... på grund af sjukdom tjänstledig.... ordinarie lärare (lärarinna, lärarinnor) vid folkskola med ..... kronor .....öre, samt att medlen måtte få lyftas hos magistraten i N. N. stad (kronofogden i N. N. fögderi.)¹

Ort och dag.

N. N.

Ordförande i N. N. skolråd.

---

¹ Om skolrådet önskar lyfta statsbidraget å landtränteriet, behöfver särskild begäran därom ej göras.

Formulär

för

de uppgifter, som böra lämnas af skolråden vid ansökning hos Kungl. Maj:ts befallningshafvande enligt kungl. kungörelsen angående aflöning i vissa fall af vikarie för sådan ordinarie lärare eller lärarinna vid folkskola, som af sjukdom urståndsettes att fullgöra sin tjänst.

Ordinarie lärarens eller lärarinnans namn.	År och dag, då vikarien aflagt afgångsexamen vid seminarium.	Tiden, under hvilken vikarie varit förordnad:			Arfvode, beräknadt efter läsår.		Bostad eller ersättning därför. ¹		Anm.
		från ochmed	till och med	antal dagar	Kronor	öre	Kronor	öre	

Ort och dag.

Å skolrådets vägnar:

N. N.

Ordförande i N. N. skolråd.

Finner folkskoleinspektören icke anledning till anmärkning mot de lämnade uppgifterna, vitsordar han deras riktighet medels anteckning å desamma, med angifvande tillika, dels huruvida ordinarie lärare eller lärarinna är berättigad till hel eller afkortad pension, dels ock om ledigheten infullit under den lagstadgade undervisningstiden af åtta månader om året eller under öfverläsningstid, därvid iakttages, att, då icke finnes särskildt bestämdt, hvilken del af undervisningstiden är att anse såsom öfverläsningstid, såsom sådan beräknas den del af undervisningstiden, som öfverskjuter åtta månader, räknade från kalenderårets början.

¹ Där bostad med eldning och städning lämnas in natura, antecknas i denna kolumn bokstafven n; i annat fall angifves det belopp, hvarmed ersättning därför utgår.

Öfversikt öfver antalet ordinarie folkskolelärare och åtnjutit oafbruten tjänstledighet

	1887.			1888.			1889.		
	a.	b.	c.	a.	b.	c.	a.	b.	c.
Upsala stift.									
F. Laurell	127	4	23	128	3	14	130	3	3
H. E. Herrmansson	133	2	12	134	3	10	136	4	15
F. V. Åmark	49	2	6	48	1	1	49	2	11
G. Insulander	82	1	4	92	2	5	93	1	5
R. Norén	122	1	7	126	1	8	126	1	8
Linköpings stift.									
C. L. Anjou	86	6	17	88	3	13	89	2	9
R. Fjetterström	70	1	4	71	2	11	71	2	11
E. E. Friberg	76	2	7	77	2	4	77	1	8
G. A. Tranér	56	1	7	56	2	11	56	4	26
P. A. Arnman	124	1	1	124	2	8	124	3	7
B. G. V. Vestling	50	1	1	50	—	—	50	—	—
Skara stift.									
E. T. Jungner	33	—	—	33	—	—	33	—	—
Å. G. L. Belfrage	125	6	38	127	5	27	128	2	14
A. J. Särnblad	187	—	—	188	2	11	189	1	7
J. E. Torell	44	2	12	44	2	10	44	4	24
Strengnäs stift.									
J. A. Wallin	271	10	32	273	3	9	275	8	30
G. A. Snndblad	130	—	—	133	3	5	137	2	10
Vesterås stift.									
J. E. Janson	89	1	4	89	1	4	90	1	4
C. G. Åström	139	4	19	140	4	24	141	5	27
L. J. Z. Leksell	142	2	8	141	3	7	144	3	9
E. Garell	68	—	—	70	—	—	71	—	—
Vexjö stift.									
A. Rundbäck	107	—	—	107	3	6	109	3	4
A. B. Lundblad	46	—	—	47	—	—	47	3	8
D. Ahnstrand	49	1	1	49	1	8	49	1	3
H. S. Östberg	82	2	15	85	1	8	90	1	8
Transport	2,487	—	—	2,520	—	—	2,548	—	—

¹ a = antalet lärare. b = antalet för sjukdom tjänstledige lärare. c = tjänstledighetstiden.

² Med afseende å de i kol. b och c angifna summor bör anmärkas, att, enär för åtskilliga åren, i vissa fall dessa summor icke öfverensstämmer med de för de särskilda åren angifna talen.

lärarinnor, hvilka under åren 1887—1892 för sjukdom
en månad eller längre tid.¹

1890.			1891.			1892.			Summa ² 1887—1892.			Medeltal 1887—1892.		
a.	b.	c.	a.	b.	c.	a.	b.	c.	a.	b.	c.	a.	b.	c.
133	6	17	113	5	17	139	6	18	770	27	102	128	4	17
136	5	30	139	5	36	147	5	22	825	24	125	137	4	21
49	2	7	49	2	5	50	3	12	294	12	42	49	2	7
95	1	2	98	2	8	104	2	9	564	12	57	94	2	9
127	2	7	131	4	10	131	3	15	763	12	55	127	2	9
92	2	9	92	8	29	98	6	21	545	27	98	91	4	16
70	3	21	73	3	19	73	1	1	428	12	67	71	2	11
78	1	8	78	—	—	79	—	—	465	6	27	77	1	4
59	4	25	59	3	22	59	3	21	345	17	112	57	3	19
125	3	20	125	4	21	125	7	34	747	24	115	124	4	19
50	1	7	50	1	7	51	2	6	301	5	21	50	1	3
33	—	—	33	—	—	34	—	—	199	1	3	33	—	—
128	4	19	132	6	32	131	10	39	771	33	217	128	5	36
190	5	24	191	4	26	190	4	15	1,135	18	93	189	3	15
44	4	24	44	4	16	44	1	8	264	17	94	44	3	16
278	12	60	280	12	61	283	9	40	1,660	56	290	277	9	48
140	4	19	141	6	24	144	5	14	825	20	72	137	3	12
90	2	10	94	4	23	94	2	3	546	11	48	91	2	8
140	2	12	142	2	5	143	2	5	845	24	128	141	4	21
142	3	14	145	3	13	149	4	15	863	19	80	144	3	13
77	—	—	78	—	—	79	1	3	443	1	3	74	—	—
109	3	8	110	2	5	110	5	14	652	16	37	109	3	6
48	1	6	49	2	11	49	2	16	286	11	54	48	2	9
49	1	8	49	2	10	49	2	10	294	8	40	49	1	7
89	3	10	89	3	5	89	—	—	524	11	51	77	2	8
2,571	—	—	2,584	—	—	2,644	—	—	15,354	424	2,031	—	—	—

beräknad i jämna månader.

²skoldistrikt de förekommande tjänstledigheterna icke uppgifvits för något särskildt år under sexårsperi-

	1887.			1888.			1889.		
	a.	b.	c.	a.	b.	c.	a.	b.	c.
Transport	2,487	—	—	2,520	—	—	2,548	—	—
Lunds stift.									
J. N. Agardh	106	3	11	106	3	18	108	5	16
N. Larsson	153	1	3	160	9	26	163	8	22
C. D. E. Petré	194	6	22	195	5	29	199	4	21
N. J. O. H. Lindström	112	2	13	113	2	5	113	1	2
N. C. H. Wihlborg	118	—	—	118	—	—	117	2	11
C. O. Nilson-Gierow	117	1	5	119	2	8	117	4	12
O. P. Segerberg	117	2	12	117	1	8	117	1	8
Göteborgs stift.									
C. L. Leidesdorff	171	1	4	173	4	15	174	3	11
J. E. Strandmark	134	3	8	134	2	4	134	2	11
S. Nygren	129	8	48	141	8	51	141	12	75
G. O. Börjesson	70	—	—	72	—	—	72	1	3
Kalmar stift.									
G. H. Engström	69	1	4	71	1	8	71	3	7
J. G. af Geijerstam	55	—	—	55	—	—	55	—	—
Karlstads stift.									
C. Gillgren	95	2	4	97	4	9	97	4	17
J. H. Bergendal	61	—	—	61	1	4	61	—	—
O. Törneblad	235	2	7	237	3	16	238	3	16
Hernösands stift.									
K. A. M. Hamnström	127	4	18	129	6	27	129	4	22
N. Thielers	8	1	8	8	2	10	8	2	13
G. F. T. Törnvall	2	1	8	2	1	8	2	1	8
P. O. Lundkvist	14	—	—	14	—	—	14	—	—
A. T. Frykholm	8	—	—	8	—	—	8	2	9
M. T. Berlin	4	—	—	4	—	—	4	—	—
J. J. Christophersson	28	2	11	28	1	5	28	1	2
P. O. Grape	13	—	—	12	1	3	15	—	—
J. Kjellin	62	—	—	62	2	7	64	—	—
Visby stift.									
J. P. Odin	47	1	2	51	1	3	53	—	—
A. P. R. Uddin	43	—	—	43	2	7	43	1	8
Stockholms stad	260	12	51	290	17	49	312	16	39
Summa	5,039	—	—	5,140	—	—	5,205	—	—

1890.			1891.			1892.			Summa 1887—1892.			Medeltal 1887—1892.		
a.	b.	c.	a.	b.	c.	a.	b.	c.	a.	b.	c.	a.	b.	c.
2,571	—	—	2,584	—	—	2,644	—	—	15,354	424	2,031	—	—	—
107	7	17	107	2	15	108	3	7	642	24	157	107	4	20
165	5	26	168	5	16	167	7	33	976	41	118	163	7	26
202	8	42	205	8	53	206	2	11	1,201	35	192	200	6	32
112	—	—	112	1	2	114	3	12	676	9	34	113	1	6
119	1	8	119	3	9	121	5	12	712	13	56	119	2	9
120	1	1	122	7	10	123	4	16	718	19	61	120	3	10
118	2	9	118	2	13	118	2	9	705	10	59	117	2	10
181	4	20	183	8	31	187	5	21	1,069	30	149	178	5	25
134	4	15	136	5	16	137	1	8	809	17	62	135	3	10
145	10	61	148	11	65	149	16	51	853	65	351	142	11	58
72	1	5	72	1	4	72	2	2	430	5	14	72	1	2
72	4	11	72	2	5	76	2	5	431	13	40	72	2	7
56	2	9	57	3	14	57	1	8	335	12	78	56	2	13
97	4	13	97	2	12	98	3	18	581	19	73	97	3	12
61	2	10	62	3	15	63	2	15	369	8	44	61	1	7
244	5	23	245	6	21	249	5	21	1,448	31	161	241	5	27
132	6	31	138	5	28	140	9	39	795	35	170	132	6	28
9	2	10	9	2	12	9	2	7	51	11	60	8	2	10
2	1	8	2	—	—	2	—	—	12	4	32	2	1	5
15	—	—	15	—	—	16	1	1	88	1	1	15	—	—
8	2	9	8	1	8	8	1	8	48	6	34	8	1	6
4	—	—	4	—	—	4	—	—	24	1	6	4	—	1
28	—	—	28	—	—	31	1	3	171	5	21	28	1	3
15	—	—	17	—	—	17	—	—	89	1	3	15	—	—
64	2	7	67	4	11	72	5	19	391	13	44	65	2	7
53	1	5	53	—	—	53	1	1	310	4	11	52	1	2
43	1	5	43	2	10	44	1	8	259	7	38	43	1	6
331	21	57	340	24	80	375	24	89	1,908	114	365	318	19	61
5,280	—	—	5,331	—	—	5,400	—	—	31,455	977	4,405	—	—	—